

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת נשא תשפ"ו

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

שמדקדקים לברך ברכת המזון כשאנים אוכלים רק כזית וכביצה מגיע להם שישא ד' פניו אליהם?
ואמר הגאון רבינו חיים זצ"ל מוולאזין לבאר בטוב טעם במעשר עני כתיב ובא הלוי וכו' והגר והיתום והאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו" והנה אם לא היינו מדקדקים עד כזית ועד כביצה והיינו מפרשים תיבת "ושבעת" כפשוטו שביעה ממש, היתה טובה לגר ליתום ולאלמנה שהיינו מוכרחים ליתן להם כדי שביעה, אבל כשאנחנו מדקדקים עד כזית ועד כביצה ובשיעור קטן של כזית וכביצה אנחנו מקיימים ושבעת וברכת א"כ תצא מזה רעה לגר ליתום ולאלמנה שלא ניתן להם רק כזית וכביצה, וגם בזה נקיים ואכלו בשעריך "ושבעו". אכן כל זה היה אם היינו עושים רק לפי הדין אבל אנחנו עושים לפנינו משורת הדין ונותנים לגר ליתום ולאלמנה כדי שביעה ממש, ועל עצמנו אנחנו מדקדקים עד כזית ועד כביצה וא"כ ראויים אנחנו לנשיאת פנים. וזה פשט הגמרא אמר להם הקב"ה איך לא אשא פנים לישראל שאני כתבתי בתורתך ואכלת ושבעת וברכת והם מדקדקים "על עצמם" עד כזית ועד כביצה אבל "ושבעת" אצל נתינת מעשר אינם מדקדקים עד כזית ועד כביצה.

(הגר"ח מוולאזין)
פירש בספר קול שמחה מאמר הש"ס ברכות (כ' ע"ב) שאמר הקב"ה וכי אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת והם מדקדקין על עצמן עד כזית ועד כביצה, ופירש הוא זצ"ל שישראל חביבה בעיניהם מתנת הש"י ואף שהיא קטנה עד כזית וכביצה, הם אינם משגיחים על מהות המתנה אלא חשיבותה היא לפי ערך הנותן, ולעומת זה הקב"ה אינו משגיח על מהות המעשים הטובים שהם בלתי שלמים, אלא לפי ערך העושה שהוא בוי"ד קרוץ מחומר, עכת"ד: (שם משמואל - חלק המועדים - שבת תשובה שנת תרע"ג)
בספר קהלת יעקב, מביא לבאר באופן נפלא לפי דברי הגמ' הנ"ל את הפסוק במשלי (יג, כה) "צדיק אכל לשבע נפשו ובטן רשעים תחסר", שהנה הצדיקים אינם צריכים לנשיאות פנים כיון שבדין נוטלים הם את שכרם, אבל הרשעים זקוקים לנשיאות פנים, לכן "צדיק יאכל לשבע נפשו", שאינו זקוק לאכול רק כזית או כביצה בשביל לזכות לנשיאות פנים ואוכל כדי שביעה, אבל "ובטן רשעים תחסר", שהרשעים צריכים לאכול רק כזית או כביצה ולברך אף שאינם שבעים כדי לזכות לנשיאות פנים... (אגרת הטיוט - טיוט בפרדס) **ביום השני הקריב נתנאל בן צוער נשיא יששכר (ז' י"ח)**

צריך להבין מדוע התורה מפרטת כל קרבן וקרבן שהקריבו הנשיאים שהרי כולם הקריבו אותו דבר בדיוק ודי היה לפרט קרבן אחד ולומר וכן הביאו כל הנשיאים ולשם מה האריכות הגדולה?

וכל תרומה לכל קדשי בני ישראל אשר יקריבו לכהן לו יהיה (ה, ט)
וכן בפסוק שלאחריו כתיב לו יהיה, ועיין רש"י. ולפע"ד י"ל עפ"י הא דאיתא במס' ב"ב (דף י"א ע"א) ת"ר מעשה במונבז המלך שבזבז אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת, וחברו עליו אחיו ובית אביו ואמרו לו אבותיך גזזו והוסיפו על של אבותם ואתה מבזבזם, אמר להם אבותי גזזו למטה ואני גזזתי למעלה וכו', אבותי גזזו לאחרים אני גזזתי לעצמי שנאמר ולך תהיה צדקה וכו' ע"ש. וי"ל שזה שאמר לו יהיה כלומר זהו אשר יהיה לו בעוה"ב:

(אפריון)
דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש איש כי תשטה אשתו וגו' (ה, יב)
כתב רש"י "מה כתוב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אתה מעכב מתנות הכהן חייך שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה".
המפרשים עמדו על הקשר שבגלל שלא הביא מעשרותיו יביא את אשתו לכהן, וכי מה המדה כנגד מדה בזה?

בספר "תהלה לדוד", תירץ עפ"י הכתוב בבראשית (ב, כב) "ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה", ש"צלע" בגימטרי' 190 ו"חוה" בגימטרי' 19 שחוה היא 'מעשר' מן הצלע שלוקח מן האדם. לכן, כאשר האדם נמנע מלהביא את מעשרותיו אל הכהן על כרחו יזדקק להביא מעשר אחר אל הכהן דהיינו את אשתו שהיא המעשר שלו כאמור.
ועשה הכהן אחד לחטאת ואחד לעלה וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וקדש את ראשו ביום ההוא (ו, יא)

יש לציין את דברי הרמב"ן על פסוק זה: "וטעם החטאת שיקריב הנזיר ביום מלאת ימי נזרו, לא נתפרש ועל דרך הפשט כי האיש הזה חוטא נפשו במלאת הנזירות, כי הוא עתה נזור מקדושתו ועבודת השם, וראוי היה לו שיזיר לעולם ויעמוד כל ימיו נזיר וקדוש לאלקיו, כענין שאמר (עמוס ב יא) ואקים מבניכם לנביאים ומבחוריהם לנזירים, השווה אותו הכתוב לנביא, וכדכתיב (לעיל פסוק ח) כל ימי נזרו קדוש הוא לה' והנה הוא צריך כפרה בשובו להטמא בתאוות העולם". כמה מוסר יש ללמוד מכך שהרי אדם שלא התעלה בדרגתו להיות נזיר (שהוא כנביא!) אינו זקוק לקרבן חטאת, ודייקא הנזיר זקוק לחטאת, דהיינו שהתביעה על האדם היא דווקא מפני היותו כבר במדרגת קדוש וירד ממדרגתו הקודמת. ויש להאריך בזה.

יאר ה' פניו אליך ויחנך (ו, כה)
בגמ' ברכות (כ, ב) "אמר הקב"ה למלאכי השרת וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ד' אלקיך והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה". ויש לדקדק מה שייכות יש בין זה לזה וכי בשביל

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - עם רש"י. (מהרב מ. אליגור)

א. את מי מכנים "שחיק טמיא" (ה, ב). ב. תרומה שמקריבים לכהן (ה, ט). ג. גנאי לבנות ישראל (ה, יח). ד. לא שורים בערב שבת (ו, ג). ה. משמעות "קנא" (ה, יד). ו. כיצד נאמר בברכה "יתן לך חן" (ו, כה). ז. משולח משתי מחנות (ה, ב) בזה פותחים בדיני נפשות (ה, יט). ח. ההיפך מ"שמן" (ה, טו). ט. טמא בטומאה חמורה, אך מותר במחנה לויה (ה, ב) זכות הבעלים בקדשים (ה, י). י. במצב זה היין משכר (ו, ג). כ. מי מקבל גול הגר שמת בלי יורשים (ה, ו). ל. כינוי לאמהות הקדושות (ה, טו). מ. כלי נגינה (ד, מז) שם כלי חרס (ה, יז). נ. יתברכו בברכת כהנים (ו, כד). ס. עיוור (ה, יג). ע. מתורגם "טמיא" (ה, ב). פ. משמעות "נזירה" (ו, ב). צ. משולח מג' מחנות (ה, ב) הדרך המונעת חשד סוטה (ה, יב). ק. פירוש "בראשו" (ה, ז). ר. הגורם לניאוף (ה, יב). ש. עבודת עבודה (ד, מז) מאכל בהמה (ה, טו). ת. לא לפי סדר זה, הקריבו הנשיאים (ז, יא).

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - בלי רש"י. (מהרב מ. אליגור)

א. מצוות עשה, שמקיים המקריא לכהנים (ו, כג). ב. ממשא בני מררי (ד, לא). ג. תספורת (ו, ט). ד. אחיעזר, היה נשיא שבטו (ז, סו). ה. חנוכת המזבח היתה ביום... (ז, פד). ו. מצוות עשה למי שנטמא (ה, ב). ז. הכהן מניף מאיל הנזיר (ו, יט). ח. ממנו עושים את הכלי, בו מניחים את "מי המרים" (ה, יז). ט. ביום זה, יגלח הנזיר (ו, ט). י. פתיחת פסוקי ברכת כהנים (ו, כד - כו). כ. מה שתתן לו - יהיה לך (ה, י). ל. לא נותנים על מנחת הסוטה (ה, טו). מ. כך נקראת מנחת הסוטה (ה, טו). נ. מופרש (ו, ב). ס. בתוך זה שם הנזיר את המצות (ו, טו). ע. ממשא בני מררי (ד, לב) אחד עשר (ז, עב). פ. שיער לא מסופר (ו, ה). צ. אביו של נשיא שבט יששכר (ז, יח). ק. משם יקח הכהן עפר (ה, יז). ר. אחד מסוגי המצות שמביא הנזיר (ו, טו). ש. בהמה, שהקריבו הנשיאים לחטאת (ז, לד). ת. ממנו נעשה "מכסה המשכן" (ד, כה).

הבשר החוצה, ניגש אל הגאון והודה בפניו שאכן הוא יהודי, פרץ בבכי, וביקש לדעת איך הצליח לזהותו כיהודי.

'הסתכלתי עליך בשעת אכילתך'

'אני נפגש עם הרבה אנשים, ואף אחד מהם לא אמר לי שאני יהודי, וכיצד הצלחת לראות שאני יהודי?' - שאל האיש את הגאון.

'המנחת אלעזר' אחז בידו של היהודי, חיבקו בחום, ואמר לו: 'די היה להביט בהתנהגותך בעת שאכלת את הבשר, כדי לדעת שהינך יהודי'!

משהאיש לא הבין את פשר הדברים, הסביר הגאון שהשו"ע (אורח חיים, סימן ק"ע הלכה י'), אומר ש'לא ישור פרוסה ויניחנה על גבי השלחן'. והטעם הוא, כפי שמביא המשנה ברורה, 'מפני שנמאסה לבריות'.

דהיינו אדם הנושך בכריך הלחם, ומכניס לפיו את החתיכה, ומניח את שארית הפת על השלחן, ממאיס בכך את חבריו היושב לצידו. ולכן, המשיך הגאון והסביר לאיש ההוא, נהגו יהודי פולין שכאשר הם אוכלים לחם, הם חותכים בסכין את החתיכה שברצונם לאכול, ומכניסים רק אותה לפיהם, והלחם עצמו נשאר 'נקי'.

הדבר מקובל גם באכילת תפוח, וכל כיו"ב, שלא נוגסים בתפוח עצמו, אלא חותכים את החתיכה הראויה בסכין. כך נהגו יהודי פולין, ואני זוכר גם את אבותי ואבות-אבותי שהתנהגו כך, ציין הגר"י זילברשטיין שליט"א, בעת שסיפר את הדברים.

הסתכלתי עליך בשעת אכילתך את בשר הדבר-אחר, אמר ה'מנחת אלעזר' לאיש, וראיתי שגם אתה אוכל בצורה כזו, דהיינו שלא נגסת בכריך עצמו, אלא אחזת סכין בידך, וחתכת לעצמך את החתיכה שרצית לאכול.

זה הספיק לי כדי לדעת בבירור שאתה יהודי, וכנזה בוודאי ראית אצל הורייך את קיום ההלכה ההיא בסימן ק"ע, ולכן גם אתה מתנהג כך. לא יתכן שגוי יתנהג בצורה שכזו! לא יתכן!

האיש הודה והתוודה שכל דבריו של הגאון הם אמת ויציב, והוא אכן גדל בבית יהודי לכל דבר, ובגלל תוקף הצרות והמצוקות שפקדו את העם היהודי בתקופה ההיא, הגיע לאן שהגיע, והתדרדר לאן שהתדרדר, עד שהגיע למצב בו הוא אוכל בשר דבר אחר. אבל קיום ההלכה בסימן ק"ע שראה בבית הוריו, לא נשכחה ממנו...

האיש הפך להיות אחד מחסידיו הנלהבים של הגאון ממונקאטש. הוא הרגיש שה'מנחת אלעזר' נגע לו בדיוק בנקודה הרגישה ביותר בחייו, וקיבל על עצמו מהיום והלאה להישמר ולהיזהר בקיום כל ההלכות בשו"ע.

כל מעשה נקלט במוחם של הילדים

רבו של רבי מרדכי זאב בלוי הוסיף וסיפר שגם הוא השתמש בסימן זה של ה'מנחת אלעזר', וכאשר נכנס אל המנוחים של הנוצרים, אחרי תקופת השואה, כדי להוציא משם את ילדי ישראל ולהצילם, התבונן בצורת אכילתם של הילדים.

כאשר הבחין בילד שאינו נוגס בפרוסה עצמה, אלא משתמש בסכין וכנ"ל, היה בטוח שהוא יהודי, והוציאו מהמנוח, ולא טעיתי אפילו במקרה אחד. כל הילדים שהוצאתי על פי הסימן הזה, היו יהודים, אמר.

נמצאנו למדים עד כמה גדולה ועצומה היא השפעת החינוך של הבית היהודי על כל הצאצאים שגדלו בבית זה, וגם אם אנחנו סבורים שהילדים אינם מבחינים במעשים הקטנים שלנו, ואינם לומדים מכך מאומה, טעות גדולה בידינו.

כל מעשה הנעשה בבית, כל פעולה, וכל מילה היוצאת מפי ההורים, נקלטת היטב היטב בראשם ובמוחם של הילדים הקטנים, והם לומדים מכך 'הלכה לדורות' מה לעשות וכיצד לפעול בחייהם הם.

והנה, אם היו שואלים אותנו מה היא ההלכה החשובה, והמשפיעה ביותר, בחלק ב' של המשנה ברורה, ספק רב אם היינו מצביעים על ההלכה ההיא בסימן ק"ע, העוסקת בדיון שלא לישור פרוסה ולהניחה על השלחן. אנחנו היינו סבורים שאולי כדאי להתמקד בהלכות נטילת ידיים, ברכת המזון, וכיו"ב.

אבל מהמעשה הנ"ל עם ה'מנחת אלעזר', למדנו שגם הלכה כזו עשויה לשנות גורלו של אדם ולחרוץ את חייו לכאן או לכאן. (ברכי נפשי)

'ולא יסף עוד מלאך ה' לבוא אל מנוח ואל אשתו אז ידע מנוח כי מלאך אלוקים הוא'. (הפסטר נשא)

רבי שלום שבדרון זצ"ל (בשיחה פרטית בביתו).

"אז ידע מנוח!" מדוע דוק אז? בעקבות מה הצליח מנוח להשתכנע בבירור כי מלאך ה' הוא? בסך הכל 'לא יסף עוד מלאך ה' לבוא' מה קרה? (המעייין יראה על כך במפרשים).

אמרתי פעם בדרך מליצה:

אדם המתחסד עם זולתו, יגלה במשך הזמן, כי הוא מצפה להכרת טובה ולהבעת תודה, לפחות כל שהוא, ממני שהטיב עמו. ואם חלילה, אותו יענקל שהטיב עימו יתעלם בכלל מלזכור שעשו עימו טובה, המצב יכאיב לו, יצערנהו מאד.

כיון שהוא מצפה להכרת טובה, בדרך כלל הוא רגיל לחפש דרך איך לאסוף את ה'תודה רבה' איך לשמוע את ה'יישר כח' ולקבל את ה'תודה'. יש לכך כמה דרכים: לפעמים הוא רק חולף ברחוב ע"י יענקל כדי שיענקל וזכר... אם יענקל אינו נזכר, והימים חולפים, אזי לאחר כחודש הוא אומר ליענקל "בוקר

מבאר בספר דרכי מוסר בשם הסבא מקלם וז"ל שהתורה רצתה ללמדנו בזה כיצד מתייחסים אל יחיד כאשר הוא מאוגד בתוך הכלל כאשר רבים עושים מצוה מסויימת ניתן היה לחשוב שהכלל כולו נחשב ליחידה אחת ובהתאם לכך אין הברנה פרטית במעשיהם של היחידים המרכיבים את הכלל פרשת הנשיאים מלמדת אותנו שבשמים אין מתייחסים אל הרבים כאל כלל אלא שמחים על כל יחיד ויחיד כאילו היה יחיד בעולם בשום אופן אין אהבת הקב"ה לאיש ישראל ושמחתו בו מתמעטת בגלל שישנם עוד רבים שעשו את המצוה כמוהו.

לכן באותה מדה ששמח ה' בקורבנו של נחשון בן עמינדב שהקריב ביום הראשון שמח גם בקרבנותיהם של שאר הנשיאים והדבר מוצא את ביטוי בפירוט שפירטה התורה אצל כל אחד מהם הפירוט הרב בקרבנו של נחשון הוא גלוי של שמחה ואהבה של הקב"ה בקרבנו לפיכך החזרה על אותו פירוט אצל כל אחד ואחד מהנשיאים מורה על אהבה לכל יהיר אהבה שלא נפגמה פגימה כלשהי על ידי היעשות המצוה על ידי רבים וזה דבר שלא נמצא אצל בשר ודם עכ"ל הנה גודל טובו ואהבתו אותנו אוהב הקב"ה כל אחד מישראל כבן יחיד שלו.

(דרכי מוסר - אהבת ה')

"ולבני קהת לא נתן כי עבדת הקדש עליהם בכתף ישאו" (ז, ט)

בגמ' סוטה (לה, א) "דרש רבא, מפני מה נענש דוד? מפני שקרא לדברי תורה זמירות שנאמר זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי אמר לו הקדוש ברוך הוא ד"ת שכתוב בהן התעייף עיניך בו ואיננו אתה קורא אותן זמירות הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו דכתיב ולבני קהת לא נתן כי עבדת הקודש וגו' ואיהו אתייה בעגלתא.

והעונש מפורש בשמואל (ב, ו, ג) וכן בדברי הימים (א, טו) שכשהביאו את ארון אלוקים מבית הפלשתים, הרכביהו על העגלה, ומת עוזא כשניסה לתפסו, והעונש היה שדוד המלך שכח את הפסוק שאסור לקחת את הארון בעגלה, ושמם עוזא על ידו. ואז הכניסו את הארון לבית עובד למשך ששה חדשים, וכדכתב רש"י (שם) "אל עגלה חדשה - טעה בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו, כי עבדות הקדש עליהם בכתף ישאו (במדבר ז ט), ולפי שאמר (תהלים קיט נד): זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי, נענש לבא לידי כך, ומת עוזא על ידו, לפיכך כשהביאו מבית עובד, הביאו בכתף, שנאמר (בדברי הימים א טו יב ג): ויאמר להם אתם ראשי האבות ללוים התקדשו אתם ואחיכם והעליתם את ארון וגו'. כי למבראשונה לא אתם פרץ ה' אלקינו בנו כי לא דרשנוהו כמשפט".

יש להבין מה ה"מידה כנגד מידה" במה ששכח דוד דוקא פסוק זה?

כתב בספר "אהבת יונתן", (דברים) "נראה לבאר דוד המלך ע"ה אמר זמירות היו לי חוקיך ובה חטא ואמר הקב"ה דיהיה נכשל דטעה אח"כ ואמר להניח הארון על העגלה ומה זה מדה כנגד מדה ונראה דהעיקר הוא דצריך האדם ליגע על התורה כי יגעתי מצאתי תאמינן והוא אמר זמירות היו לי חוקיך ולא ליגע ולכן הענישו דטעה בארון להניח הארון על העגלה אינו צריך ליגע רק התורה צוה בכתף ישאו דצריך ליגע על התורה ופסיר הוי מדה כנגד מדה". ע"כ.

ואפשר להמתיק יותר שלכן מת "עוזא" מלשון "עוז" כדי לרמוז לדוד שכל זה קרא מפני שחסר את ה"עוז" דהיינו את היגיעה. וביותר, שלכן הכניסוהו מיד לאחמ"כ לבית "עובד", שקבלו ע"ע "לעבוד" ולעמול בתורה וכדכתב רש"י הנה"ל, לפיכך כשהביאו מבית עובד, הביאו בכתף.

(צינוני תורה)

מאוצרות המגידים

כי יפלא נדר נזיר להזיר לה' (ו' ב')

אמר ה'נועם אלימלך': מי שרוצה לעשות "נזיר לה'" - נזר ועטרה לה', מייין ושכר יזיר' - יעשה נזר גם משתיית יין ושכר על ידי שיתכונן בשתייתם לשם שמים וישתה בקדושה; אבל 'חומץ יין ושכר אל ישתה' - לא ישתה שתייה שהיא בבחינת חומץ, רק למלא את תאוותו - -

גם כאשר יהודי נוגס במאכלו, אפשר לראות עליו שיהודי הוא, ושאיכילתו איכילה יהודית היא.

המלמד הוותיק, רבי מרדכי זאב בלוי זצ"ל, סיפר סיפור מופלא בשם רבו, שהעיד שבדידו הווה עובדא, ויש בסיפור זה מסר מאלף וחשוב עד מאוד בעיניי חינוך.

רבו של הרב בלוי העיד שהגאון בעל ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש, נסע פעם ברכבת, וראה לפניו אדם היושב בספסל ממוולו, המוציא כריך עם בשר דבר-אחר, ואוכלו.

הגאון ראה את אשר נעשה, וצעק על האדם ההוא "יהודי, אסור לך לאכול חזיר!"

הנוסע הביט ב'מנחת אלעזר' בפליאה, כמי שתמה על ההערה שיצאה מפיו, ואמר לו: "אינני יהודי, ולכן מותר לי לאכול את הבשר הזה!"

אבל הגאון האדיר, שפסקי ההלכה שלו הופצו עוד בחייו ברחבי העולם היהודי כולו, פונה אל האדם בשנית, וחוזר ואומר לו: "יהודי, אל תאכל חזיר!"

והוא, מתעקש אף הוא, ומצהיר שאינו יהודי...

אבל, כשהגאון ממונקאטש אמר לו בפעם השלישית שלא יאכל חזיר, קרה משהו... האיש שאכל את בשר- החזיר ניגש אל חלון הרכבת, והשליך את

טוב" בחיור רחב (כדי שיזכר), או מתעניין בשלומנו: "מה נשמע ר' יהודי?" ויענקל משיב:

"אהו! אה! ברוך ה'! זה אתה שכל כך עזרת לי בענין... הרי אני חייב לך המון תודות..." והמתחסד בא על סיפוקו. - -

'בעל החסד' לא מבקש דוקא "תודה", אבל חושב לעצמו "לפחות שיזכור שאני הצלתי אותו", "אני אזכיר להם - לזכור אותי".

רבותי. המלאך שהיטיב מאד עם הוריו של שמשון הגיבור, כאשר בשר להם והדריך אותם מאת ה', נעלם, בסיום מלאכתו לא הגיע אפילו פעם אחת נוספת, אין: "ולא יסף עוד מלאך ה' לבוא אל מנוח ואל אשתו", ואם כך - "אז ידע מנוח, כי מלאך אלוקים הוא". חלפו להם שבוע, שבועיים, וההוא, שהדריך אותם, לא ניסה להגיד בוקר טוב אדיב, לא בא להתעניין, להציע הצעות או לסייע בתכנונים. - אם כך הוא מלאך! אז ידע מנוח כי הוא מלאך!... אדם - כבר היה מגיע, לפחות לרגע קצר...

ההלואה הראשונה מגמ"ח

אני נזכר כיצד הרגשתי, כאשר יצאתי בפעם הראשונה מגמ"ח" ללוות כסף היה זה לפני שנים רבות, התחושה שלי הייתה קשה ומרה חשבתי שאני נכנס ל'חפז קדישא' חסד עם מתים - - (מה אתם צוחקים, עוד מעט תשמעו). אספר לכם מתחילת הענין.

בילדותי ממש, התייתמתי מאבא זצ"ל, לא ידעתי כיצד מתנהל בית עם אבא ובלי אבא. אמא הצדקנית ע"ה נאלצה לצאת השכם בבוקר להביא טרף לביתה, וכאשר שבתי הביתה מצאתי צלחת עם אוכל מוכנה על המדף (הבנתי שאמא חשבה עלי והכינה לי אוכל) נטלתי ידיים והתיישבתי לאכול. לבד מעולם לא הורגלתי לאכול בחברת בני משפחה, עד שהגיעו הימים הטובים ונכנסתי למשפחת חותני זצ"ל. תשמעו כדאי! כדאי!

מיד למחרת ה"שבע ברכות" חזרתי מהתפילה, התקבלתי בחיור. השווער והשוויגער חייכו בסבר פנים יפות, כשהצביעו לי על שולחן ערוך ארוחת בוקר, התיישבתי. הרי הבטיחו לי "קעסט" שלוש שנים (אתם יודעים מה זה קעסט?) והנה זו הייתה הארוחה הראשונה של קיום ההבטחה.

מה היה על השולחן? לחם שחור, לבן, כוס קפה, חתיכת חלבה. זה מה שהיה בבית. ב"ה.

לא הבחנתי בשום דבר יוצא דופן. אכלתי, ברכתי - ומיד הלכתי לכולל "אהל תורה" ללמוד עד הלילה. רק למחרת הבחנתי שאני אוכל ארוחת בוקר לבד... אתמול אכלתי לבדי והיום גם כן. בתחילה, לא שמתי לב כי כך הייתי רגיל לאכול בבית לבד באמצע השבוע, יתום נשאר יתום...

לפני שעזבתי את הבית לכולל, התבוננתי לחשוב "היכן אשתו?" פסעתי לחדר הסמוך ושאלתי את חמותי הצדקנית: היכן היא? מדוע גם אתמול וגם היום לא נמצאת בארוחת הבוקר. מה קרה?

"היא היתה צריכה ללכת". השיבה.

ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר שוב איננה. "מה קורה כאן?" שאלתי בתימה "שלושה ימים היא צריכה ללכת דווקא מיד בבוקר?" פניה של חמותי הרבנית אויערבאך האדימו, ובזווית העין התעגלו שתי דמעות עבוד. נעמדו בפתח העין ולא ירדו.

"שלום" אמרה "לך הבטחנו קעסט, אבל, אבל בשבילה אין לנו..."

רבותי, כך גידלו תורה! וכך זכו לכזה בן - רבי שלמה זלמן אויערבאך!...

(בחיור) כאשר הוצאתי לאור את ספרי הראשון, השווער והשוויגער רצו להראות לי את הוקרתם, וכסף - אין. מה הם עשו?

חמי העלה רעיון ואמר לאשתו יש לנו 'כפות' היו להם שתי כפות מתנה אישית שקיבלוה ביום נישואיהם. (ב"פסח" הוצבו שתי הכפות המבריקות על השולחן ופארו את שולחן הסדר. יותר ממנה שהיה להן ערך כספי, היה להן ערך ריגשי. בכפות היו חרוטים שמותיהם: ח. אויערבאך צ. אויערבאך) כף אחת ניתן לו היום. כאשר נתן לי את הכף לחש לי: "הכף השניה ממתנה לספר הבא..." בכפות אני אוכל מידי שבת בשבת.

כאשר סיימתי לאכול על שולחן חותני, לא ארכו הימים ונזקקתי להלואה בגמ"ח של שערי חסד.

כאשר נכנסתי למשרד בבושה, רק ראיתי את הפקיד היושב מולי איבדתי את הבטחון העצמי שנשאר לי, כאלה פנים חמוצות - - אמרתי לו בוקר טוב והייתי צריך לומר לו ערב טוב כי נהיה לי חושך בעיניים... טוב אני לא אאריך כי כבר נשמתו בגנזי מרומים, כאשר יצאתי והשארתי אצלו משכון, כמוכן, הייתי כאוב מאד וברכות הימים נזכרתי בפסוק באיוב "צדק לבשתי וילבישני" (איוב כ"ט) אומרים חז"ל: "צדק לבשתי וילבשני, א"ר חנינא יש נאה ללבושו ואין לבושו נאה לו, יש אדם עשיר ואין שמו לפי עשרו, רש ואין שמו לפי רישו, יש אדם שהוא גבור ואין שמו לפי גבורתו חלש ואין שמו לפי חלישתו, יש אדם בחור ואשתו מכוערת נתונה בתוך אפריון ואומרים אבוד הבחור הזה על הכפוש הזה, ואם הכלה נאה ובעלה מכוער אומרים אבודה הכלה הזו באיש הזה, איוב לא היה כן אלא הצדקה נאה לאיוב ואיוב נאה לצדקה הוי צדק לבשתי וילבשני"

אותו פקיד רוצה להתלבש במצות חסד אך אינו יודע כיצד, מעלת החסד לא לפי מידותיו הבגד של המצוה גדול עליו... ישנו פסוק מיוחד לשבח את איוב שהחסד היה מתאים למידתו, נורא ואיום.

ועוד על ה"חסדים של הסוכנות..."

על חכמת שנינותו של רבי חיים לייב אויערבאך סופר רבות בפי תושבי ירושלים. עובדה אחת שמעתי מפיו כיצד פעם קטרג בפני רבים לגלג על ה"חסדים" השקריים של ה'סוכנות' הישראלית. ובאותה שעה קיים בעצמו: "הקהה את שיניו".

"היה זה לפני עשרות שנים. הנהלת ה"סוכנות" החליטה לעצור את כל מגביות ה"חרדים" בחו"ל למען מוסדותיהם".

ראשי הסוכנות הציונית קראו לראשי היהדות החרדית לאסיפה דחופה ותבעו מהם בממגיע להפסיק ולגייס כספים בחוץ לארץ [הם היו מעוניינים שהכסף יזרום רק דרך צינור אחד ויחיד] ה"סוכנות" נימקה את בקשתה בטענה כי היא זו שתפרנס את כל עולם התורה "אין ולא יהיה צורך לשגר שליחים לחו"ל, אנחנו נדאג לכל צרכיכם"

הנאספים כולם משני צידי המתרס - החילונים והחרדים - קיבלו את רשות הדיבור.

אחדים מראשי "ועד הישיבות" הודיעו נחרצות שהם יסכימו לבקשת ה"סוכנות" רק אם יקבלו לידם סכום של מליון לירות לשנה "אם נפסיק לשגר שליחים לארצות הגולה, זה יהיה הסכום שתאלצו לתת לנו" אמרו "ראשי הישיבות".

יהודי מראשי הציונות שהשתתף באסיפה נעמד על רגליו וזעם מכעס: "אתם לא מתביישים לתבוע סכום כזה גדול" קרא לעבר ראשי וועד הישיבות. הוא חירף וגידף בסגנון זול וגס: "קבצנים! שנוערס! וכו'.

הוויכוחים היו קשים מאד, ראש הסוכנות מחזר גיסא, ועסקנים יראים ושלמים מאידך גיסא התנצחו זה בזה.

רבי חיים לייב אויערבאך שהשתתף באסיפה ישב בשקט והמתין לתורו בסבלנות. הוא החליט לנפץ את עצם הרעיון שהסוכנות היא זו שתשלוט בכיפה. "החלטתי אני 'אשלם' לו כגמולו לאותו רשע וחצוף גלוי ראש" סיפר רבי חיים לייב [כששב מהאסיפה הביתה קרא לי: "ר' שלום! יש לי שבבילך סיפור מענין"... וסיפר לי את מהלך הענינים - אמר ר' שלום]

כשהגיע תורו של רבי חיים לייב לשאת דברים נעמד על עומדו בשלווה, ובכשרונו הגאוני החל את דבריו באיטיות כמונה מעות - בסיפור [-משל] שהמציא על אתר. מטרתו של הסיפור היה להקהות את שיניהם ולהדגים להם בדרך רמז כיצד יראו "חיי הישיבות" כשהיו זקוקים לחסדי ה"סוכנות".

אספר לכם סיפור. אמר רבי חיים לייב, ושקט השתרר בחלל האויר:

יש מקום ששמו "אלקסוט" זו עיר הנחלקת לשניים - עילית ותחתית, המרחק בין אחת לשניה הוא גדול, כך שבאלקסוט העליונה היה חניון רחב ידיים שם התאספו כל "בעלי העגלות" משם היו יוצאים בנסיעות כמה פעמים ביום לעבר העיר התחתית.

באלקסוט העליונה התגוררה אשה אלמנה ושמה שרה. לשרה היתה בת יחידה שהתגוררה בעיר התחתית ושמה חנה [חנה'לה - כלשונו] חנה'לה היתה קבצנית דלפונית עניה מרודה, ילדיה הילכו בבגדים קרועים וללא נעלים לרגליהם. האמא שרה נהגה לאסוף פרוטות קצובות ומפעם לפעם לשלחם לבתה חנה'לה.

הגיע ערב יום טוב. הלכה שרה ל"חניון" ומצאה שם את יענקל העגלון הממתין עד שהעגלה תתמלא בנוסעים, אז ייצא לכיוון העיר התחתית.

- שמע נא יענקל, אמרה שרה בקול רווי תחנונים, עשה לי חסד, אתה, הרי בין כך נוסע למטה, ומי כמון ידוע שיש לי שם בת, עניה. אפיתי בשבילה תבנית לחם טרי עגול. אהיה נא יהודי טוב, ותעביר לא את זה. תחיה את נפשה בחג.

- טוב, שרה, למענך, בשבילך! תביאי ואני אקח.

- אבל יענקל, האם לחם יבש תיקח בשבילה?! - איזה טעם יש ללחם יבש, הכנתי בקבוק מלא חמאה, אם היא תאכל לחם בחמאה (מיט פוטער) אז יהיה לה טוב על הלב.

- שרה! עד שהצלחתי לדחוף כאן לחם כזה גדול איפה כבר יהיה לי מקום לעוד בקבוק חמאה?

- יענקל, אל תהיה כזה, תעשה מצוה, תרחם עליה, תדחוף את זה בצד ותסדר. - (בצעקה) די, תחפשי לבד מקום! נו כבר! תכניסי את החמאה כאן ליד הלחם וחלאס. חלפו חמש דקות, העגלה כבר התמלאה בנוסעים, יענקל התיישב,

ועוד רגע קצר יוצאים לדרך, לפתע שוב הגיחה שרה מהרחוב הסמוך וקראה: "יענקל, רגע! אוי גיוואלד, איזה טעם יש ללחם עם חמאה לבד, הנה עשיתי גבינה טובה וטעימה לכבוד יום טוב, חנה'לה שלי תאכל לחם, חמאה וגבינה, אוי, התרגשה שרה, כמה תחיה את נפשה השבורה, יהיה לה משהו לכבוד החג, והתפרצה - בבכי - של התרגשות מהול בכאב.

- שרה, את כבר מבבלת לי את הראש, תקחי את הכל בחזרה וגמרנו, מה את רוצה ממני?!

- יענקל, אל תהיה קשה כאבן! תרחם עלינו, אתה מבין לבד כמה זה חשוב, אל תהיה רשע! בבקשה...

- מה את רוצה ממני תזרקי פנימה וגמרנו.

- תהי' מבורך, תצליח, שיהיה לך ולמשפחתך כל טוב, בירכה אותו שרה בכל ליבה.

כאשר התחיל בנסיעה יצאה שוב בריצה ואמרה יענקל! יענקל! מה יעזור לחם לאשה מסכנה שאין לה נעלים בשביל הילדים, קח בבקשה שלושה רובל ותתן לה. ברכות יחולו על ראשך.

טוב יענקל הסכים. לזה, לכסף, היה לו מקום... הכניס את הכסף לכיס ויצא לדרך.

חלפו ימים. יום, יומיים, שלושה, יענקל נסע הלך ושוב עשרות פעמים. "בוודאי עשה את השליחות על הצד הטוב ביותר" הרהרה שרה.

צהרים בהיר לאחר החג, שרה מקבלת מכתב ספוג בדמעות מבתה: "אמא מה קרה? שכחת כי יש לך ילדה בקרבת מקום? אין לנו בגדים ונעלים, אין לנו מה לאכול ולא שלחת לנו מאומה..." עיני האמא חשכו ראשה הסתחרר, הבינה כי קרה משהו. ויצאה לרחוב, חיפשה את יענקל בסערת רוח, מצאה אותו במקום הקבוע ליד העגלות:

- יענקל! רשע, גזלן, מה עשית לי? הרגת אותנו לגמרי, אוי לך! מה קרה עם המשלוח שנתת?...

- מה הצעקות, וואס איז געשיין? שאל יענקל בשלווה, והיא בוכה: אפיתי לחם עשיתי חמאה וגבינה!! שלושה רובלים, איפה??? - - -

- מה את צועקת?

- מה פירוש מה אני צועקת? אתה לא מתבייש?!!

- רגע, תשמעי, רגע רגע, חכי אני אסביר לך מה קרה. מסביר יענקל ברוגע מכעיס.

- מה חכי, תראה מכתב!! דם שותת ליבי! אתה לא מתבייש? תראה איך היא מסכנה בכל מילה שבמכתבה!

- תשמעי אותי. שקט. שקט... אמר יענקל ונעץ בה שתי עיניים חדות והתחיל את דבריו: "שרה! מה אני אגיד לך הלחם הטרי שלך, שאת בעצמך אפית, מה אומר ומה אדבר - ידיים של זהב יש לך, אה אה, אין לשער!

- מה? תעזוב אותי! עם הסיפורים על הלחם הטעים שלי, אתה בא לזרות מלח על הפצעים שלי, מה אתה צוחק ומתבדח?!!

- שרה! ידיים של זהב, מה אני יגיד לך, לא להאמין. גם החמאה מיוחדת.

- מה? אכלת את זה? רשע! צווחה האם הבוכיה.

- רגע. לא. תמתיני בסבלנות אספר לך הכל: את זוכרת ביום שנסעתי, וודאי את זוכרת, היה זה יום חם במיוחד, השמש יקדה מלמעלה והחום היה נורא. באמצע הדרך התחלתי להרגיש רטוב ליד הרגליים...

- תפסיק לספר לי סיפורים, בוער לי הדם ואתה מספר לי "מעשיות".

- סבלנות, תיהיה לך קצת סבלנות, ואז תביני הכל: התכופתה לחפש מה קרה לי, מה רטוב שם, וראיתי שהקבול נסדק, החמאה נמסה והחמאה גולשת ויוצאת החוצה. החמאה שאת עשית. ממש "בל תשחית" - - -

- אני מבינה טוב מאוד, אבל כפרה על החמאה, והסיפורים שלך, רק תגיד לי כבר מה עם הלחם שאפיתי!

- חכי אני אסביר לך: מחייך יענקל בסבלנות. הרי חבל על כזו חמאה, ממש

חבל, נכון שחבל! אז לקחתי חתיכה קטנה מהלחם וטבלתי אותה בחמאה שנשארה והכנסתי לפה, אבל את הרי צודקת, לחם עם חמאה איזה טעם יש לזה, לכן לקחתי קצת גבינה... מה אני יגיד לך שרה, קיבלתי ממש תאבון גדול, כאלו ידיים של זהב, אפית לחם בטעם נדיר ביותר... שכחתי מעצמי לגמרי -

כזה לחם - ומורבו שהייתי שקוע באוכל הטעים לקחתי פרוסה אחרי פרוסה ועוד ועוד... שרה מרטה את שערות ראשה וצעקה לעצמה: "גיוואלד. טוב,

כפרה על הלחם, החמאה והגבינה שנתתי למשווג הזה, אבל מה עם הרובלים? נתתי לך שלושה רובל איפה הם? שאלה בבכי.

- נתן בה יענקל מבט לגלגני: שרה, מה את חושבת לך, כי כל הסיפור הזה לא שווה כסף. שאוביל את כל זה בחינם?...

סיים רבי חיים לייב את נאומו. התיישב על מקומו. הנאספים כולם שהבינו את הנמשל העלו חיוך על פניהם, חלקם פרצו בצחוק, והאסיפה התפזרה.

האסיפה התפזרה.

(להגיד)

עפר מיוחס - רבי יעקב גלינסקי זצ"ל.

פגשתי באברך, תלמיד חכם, חריף ובקי. אבל מה, עבר קצת את הגבול. כלומר, שאם הותרה "שמינית שבשמינית" גאווה (סוטה ה) הוא החמיר בשיעורים, והוסיף עוד "הכרעה"...

אמרתי לו: "ישמעו אוזניך מה שפך מדבר. שלוש פעמים ביום מבקש אתה: 'ונפשי כעפר לכל תהיה!'"

לא התפעל, וענה בגובה לב: "אכן, אבל יש עפר ויש עפר! הלא תבינו שעפר ארץ ישראל שווה יותר מעפר חוץ לארץ, ועפר בית המקדש - יקר יותר מזהב ומפז! אני עפר וחבירי עפר, אבל איפה הוא ואיפה אני?!"

הרי לכם דוגמא חיה לדברי הגמרא: "כל המתיהר, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו" (פסחים סו). אמרתי לו: "כמדומה אתה, שאתה לבדך שוה

"עפרות זהב", מעפר בית המקדש, דע שיש לך בו שותף" -

תמה: "מי?!" הלא הוא ואין בלתי!

אמרתי לו: "בסוטה נאמר, 'ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן ויתן אל המים' (במדבר ה, יז), ופירש ב"כלי יקר", לפי שאמרו (בראשית רבה יד) שאדם הראשון ממקום כפרתו נברא, הינו מעפר המשכן, משם מחצב

חמריות כל אדם. וזו תוכחה מגולה לכל אדם, עד לאחרון והנחות שבבני אדם: ממקור נעלה כל כך חוצבת, ולאן הדרדרת!...

והלה ענה, זחוח: "ניחא, אבל אני עפר המשכן שלא הדרדר"...

אמרתי: "הסכת ושמע, הכרת את הרבי מסנקרביץ', שהיה רב כאן בבני ברק?"

לא, לא הכיר.

"ובכן, אספר לך מה ששמעתי ממנו. סבו היה הרבי מוורקא זצ"ל. פעם שבת בעיר קאליש, והמוני יהודים נהרו לשולחנו. אומר היה דברי תורה בקול נמוך, ומתוך שבקשו לשמוע התגבבו זה על זה, איש על רעהו. הרבי מוורקא אוהב ישראל היה, והודעזע. אמר: 'הרי כל יהודי הוא כספר תורה. וכי משום שאני רוצה לשמוע טוב יותר, אטפס על ספר תורה וארביץ עליו?!"

נענה אחד הרבנים ואמר: "אבל, רבי, הן הלכה מפורשת היא (שו"ע יור"ד רפ"ב, יט) שמותר להניח ספר תורה על ספר תורה..."

השיב הרבי על אתר: "כן, ודאי - אבל כל יהודי צריך לחשוב שחבירו הוא ספר תורה, ולא הוא..."

אף אני אומר כן -

על עצמך תחשוב שאתה עפר, ולוא מקרקע המשכן. את חברך תראה כאדם..."

שאול רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

בגמרא ערכין (יא, ב) דנו, מנין לשירת הלויים מן התורה. והביאו הכתוב: "ולבני קהת לא נתן [עגלות] כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו" (במדבר ז, ט).

ממשמע שנאמר "בכתף" איני יודע ש"ישאו"? מה תלמוד לומר "ישאו", אין "ישאו" אלא לשון שירה. וכן הוא אומר: "שאו זמרה ותנו תוף" ואומר: "ישאו קולם וירנו".

כמה עומק יש כאן!

אנו מייחסים חשיבות לשירה, ליפייה, ועושרה, ולביצוע המושלם. איזה קול לזמר, וכמה כלים בתזמורת. מי המלחין, ומי המנצח. וכאן, במילה אחת, כל מהותה של השירה והנגינה. המודד והקובע את טיבה: "שאו"! האם מצליחה

היא לרומם ולנשא, להגביה טפח מעל הקרקע, לקרב אל השמים!

כי רבים כל כך שרים ומנגנים, וליבם כל עימם. "שאו" אין כאן! ואספר -

בישיבה בביאליסטוק היה לנו בקושי לחם לאכול. "בשר ודגים ורוב מטעמים" היו רק בזמירות. היה לי חבר, משה. שאביו היה החזן הראשי בבית הכנסת הגדול בביאליסטוק. נהנה ממשכורת נאה, ושולחנו ערוך כדת. הזמין אותי להתארח אצלם בסעודת ליל ראש השנה. באמת, סימן לשפע לכל השנה

כולה. לא חסרו כל טובה, בלי עין הרע. נענית ואמרתי: "גם לי קול נאה, אולי אתה חזן?!"

הן יודעים אתם, ה"מגן אברהם" (סימן קלא אות ד) הביא דברי השל"ה הקדוש זצ"ל: "ראוי לומר 'ואנחנו לא נדע' בישיבה, 'מה נעשה' בעמידה". ופרשתי:

שאין אנחנו יודעים בתקופת לימודנו בישיבה, מה נעשה וממה נתפרנס בימי העמידה. אז הנה, יש לי פרנסה...

אמר לי החזן: "שמע לקולי, בחר לך כל מקצוע, רק לא זה!"

"מדוע", תמהתי. "אפשר ללמוד כל השבוע, להתעלות בתורה ובמוסר, לשטוח 'ברכת החודש' כהלכתה ולהתפרנס ברוחב יד!"

הבית העיד על כך.

אמר לי: "כדברך כן הוא. אבל, למעשה, אין אומלל מהחזן!"

לא הבנתי, וראיתי שגם חבירי לא, וכל בני הבית תמחו.

הסביר: "החזן עומד ומתפלל. ואמרו (מדרש תהלים ק) כשאתה עומד ומתפלל יהא ליבך שמח, כי לאלוקים אתה עובד -

ובמקום לחשוב שהוא עומד לפני ה', ולקוות שיהיה מקובל ומרוצה לפניו - הוא תוהה איך הקהל מקבל את הסלסול, והאם הוא מקובל ומרוצה לפניו -

היש אומלל ממנו?!"

ובענין זה -

מספרים על אותו גבאי שהתקשר בפרוס הימים הנוראים לחזן הותיק: "ובכן, האם נזכה לשמוע אותך גם השנה? הטעם הטוב עוד עומד פפה! את, הקטע של 'ריבונו של עולם, מלא משאלותי לטובה', כל כך מרגש!"

החזן ענה: "כמובן, אם ירצה השם. צריך רק לדבר על המחיר" -

תמה הגבאי: "המחיר כדאשתקד, הרי התפילה לא השתנתה!"

"זהו, שכן!" הפתיע החזן. "תשמע, השנה המצאתי 'ריבונו של עולם' הפלא ופלא. עברו בלבד יש להכפיל את המשכורת!"

אמר הגבאי: "זהו והשמר! עד שאתה ממציא 'ריבונו של עולם' חדש, הריבונו של עולם עלול להמציא חזן חדש..."

האמת, שיש ענין בשירים חדשים: "שירו לה' שיר חדש, תהלתו בקהל חסידים" (תהילים קמט, א), "שירו לה' שיר חדש תהלתו מקצה הארץ" (ישעי' מב, י). ועוד.

אבל השירה היא ביטוי הפנימיות והרגש, והשיר החדש תוצאת התלהטות הרגש, התגברות הדביקות, והתרוננות הנפש -

ולא שהשיר יהיה המטרה, ועיקר בפני עצמו.

מכאן הפתגם השגור, שאיני מסכים עמו, שהחזנים טפשים.

אסור לעשות הכללות. שלא כאותו יהודי שטען, שאחוזו הטפשים באוכלוסיא הוא פחות מעשרה אחוזים, שהרי לכל מנין ומעלה חזן אחד... לדעתי, האחוז גדול הרבה יותר. אבל מאיפה נובע הפתגם, מה מקורו? -

כי הטיפש הופך את הטפל לעיקר!

והחזן שידע שהשירה היא כל בלבד, והעיקר הוא הרגש, הוא החזן החכם! (והגדת)

איש את קדשיו לו יהיו איש אשר יתן לכהן לו יהיה (ה, י)

ובישים לא יאכל: {ד} כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל: {ה} כל ימי נדר נזרו תער לא יעבר על ראשו עד מלאת הימים אשר יזיר לה' קדש יהיה גדל פרע שער ראשו: {ו} כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יאב: {ז} לאביו ולאמו לאחיו ולאחתו לא יטמא להם במתם כי נזר אלקיו על ראשו: {ח} כל ימי נזרו קדש הוא לה'.

אומרת הגמרא {מסכת תענית יז, א} – אמר רב מתנה: סתם נזירות שלשים יום. מנלן? אמר קרא: 'יהיה' בגימטריא תלתין הוי = 30.

מלבד דברי הגמרא כאן, התורה לא מונה זמן קצוב לנזירות. ממשיכה התורה ומונה את הקרבנות שמביא הנזיר בסיום נזירותו – {שם ג} וזאת תורת הנזיר ביום מלאת ימי נזרו יביא אתו אל פתח אהל מועד: {יד} והקריב את קרבנו לה' כבש בן שנתו תמים אחד לעלה וכבשה אחת בת שנתה תמימה לחטאת ואיל אחד תמים לשלמים: {טו} וסל מצות סלת חלת כלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן ומנחתם ונסכיהם.

נשאלת השאלה – מה קורה אם לאותו נזיר יש אבא בן 107 שגר איתו בבית, והוא הלך לישון ולא קם בבוקר?

אומרת התורה: {שם ט} וכי ימות מת עליו בפתע פתאום וטמא ראש נזרו וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו: {י} וביום השמיני יבא שתי תרים או שני בני יונה אל הכהן אל פתח אהל מועד: {יא} ועשה הכהן אחד לחטאת ואחד לעלה וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וקדש את ראשו ביום ההוא: {יב} והזיר לה' את ימי נזרו והביא כבש בן שנתו לאשם והימים הראשנים יפלו כי טמא נזרו.

ולמה הוא צריך להביא קרבן אשם לכפרה, הרי זה היה בשוגג – הוא לא ידע שאבא שלו הולך למות?!

אומר העמק דבר, שאם הוא נטמא זה סימן שלא מרוצים ממעשיו בשמים, אחרת לא היו גורמים לכך שאבא שלו ימות כך לפתע פתאום;

כותב העמק דבר – מאשר חטא על הנפש. אחר שכתב במת שבא "בפתע פתאום" שאין שום אשמה על הנזיר, מבואר דהחטא הוא שפירש עצמו מן היין. ואם לא אירע לו זו הסיבה לא היה נקרא 'חוטא על הנפש', שהרי כדאי הוא להזיר עצמו מן התענוג הגשמי כדי להשיג תענוג רוחני של דביקות בה'. אבל אחר שאירע לו באונס זו הסיבה אות הוא שאינו ראוי לכך, וא"כ בחנם ציער עצמו מן היין וביקש דבר שגבוה מערכו, וכיצא בזה.

אומר המשך חכמה, חז"ל מחשיבים את הנזיר לכהן גדול, וידועים דברי הגמרא שהאמהות של הכהנים הגדולים היו מביאות לאלו שהרגו בשגגה אוכל ומתנות – ולמה? כדי שלא יתפללו על הבן שלהם שימות, היות וכאשר נפטר הכהן הגדול, אותם אלה שהרגו בשגגה יוצאים מעיר מקלט; ולמה ענין השחרור מעיר מקלט תלוי בפטירתו או הכהן גדול? אומרים חז"ל {שם} שהיה לו לבקש רחמים על בני דורו ולא ביקש; היות ומעלתו כה גדולה [ככהן גדול], לכן הגיע לו עונש כה גדול שאביו ימות, היות והיה עליו להתפלל שלא יארע לו כזה עונש. וכמו {מכות שם} – דההוא גברא דאכליה אריא כמעשה זה של אותו אדם שאכלו אריה ברחוק תלתא פרסי מיניה דר' יהושע בן לוי במרחק של שלש פרסאות מרבי יהושע בן לוי, ולא אישטעי לא דיבר אליהו הנביא בהדיה {עם ר' יהושע בן לוי} תלתא יומי שלשה ימים. עכ"ד.

שאלה ראשונה שיש לשאול – מה פירוש "נזר אלקיו על ראשו"?

כותב האבן עזרא – "... ויש אומרים כי מלת נזיר מגזרת נזר והעד כי נזר אלקיו על ראשו ואיננו רחוק ודע כי כל בני אדם עבדי תאות העולם והמלך באמת שיש לו נזר ועטרת מלכות בראשו כל מי שהוא חפשי מן התאות".

נשאלת השאלה – מה מונח בנזירות של השלושים יום – למה דוקא שלושים יום?!

ועוד, מה הרבותא הגדולה בלהיות נזיר – רוב בני האדם לא מסתפרים במשך שלושים יום? ולגבי טומאת המת – כמה כבר יוצא לבטאדם רגיל להיטמאות למת, פעם בחצי שנה? ואם לגבי איסור שתיית יין – כמה אנשים יש שלא שותים יין? או מבחינה בריאותית או הכהן גדול? אומרים חז"ל {שם} שהיה לו ועוד, לא דימו אותו חז"ל לכהן גדול דוקא ולא לכהן הדיוט?

אומרים חז"ל {במדבר רבה, פרשה י, אות יא} – בא וראה שכל מי שמקדש את עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה, זה לפי שמזיר את עצמו מן היין ונוהג צער בעצמו שלא יגלח ראשו כדי לשמר עצמו מן העברה, אומר הקדוש ברוך הוא הרי הוא חשוב לפני ככהן גדול, מה כהן אסור לטמא לכל המתים, אף נזיר אסור לטמא לכל המתים, מה ככהן גדול כתיב {ויקרא כא, יב}: כי נזר שמן משחת אלקיו עליו, אף בנזיר הוא אומר {במדבר ו, ז}: כי נזר אלקיו על ראשו, מה ככהן כתיב {דברי הימים א כג, יג}: ויבדל אהרן להקדשו קדש קדשים, אף נזיר נקרא קדוש, שנאמר {במדבר ו, ח}: כל ימי נזרו קדש הוא לה'.

כותב החינוך {מצוה שע"ו} – אכן האיש הנזיר לשם כל ימי נדר נזרו קדוש הוא לשם, וכמו שהעיד עליו הכתוב כי נזר אלקיו על ראשו לא יטמא בתאוות העולם, ולא ימצא בית משתאות ובסעדת רעים, כי הפרשתו מן היין מוכחת עליו שנתן לבו להכין ולהתענות לפני השם, ולתקן דרכי נפשו, ולהניח תענוגי הגוף החשוך, ואחרי שומו כל לבו וכל מחשבותיו אחר נפשו היקרה, וצרכי עצמו ובשרו נטש מה חפצו בהקרב רעיו ואוהביו עוד וזולתו למצוה אין ספק, כי בהתעלות הנפש, יקל מאד בעיניה הנאת הגוף וכל ענינו, כל שכן שלא תפנה אחר חברת גופים אחרים ואם קרובים המה או רחוקים, ולא תמצא תענוג בכל

התורה הקדושה אומרת: "נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו, כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוךך בכל מעשיך ובכל משלח ידך" (דברים טו, י). יש פעמים שאדם כן נתון כסף לצדקה, אבל בזמן הנתינה יש לו "קוועטש" בלב... למה נתי, מידי הרבה נתי... עבדתי קשה להרויח את הכסף, למה שהשני לא יעבוד... וכדומה'. באה התורה ואומרת: אדוני הנכבד! אם אתה נותן – אתה עושה "ביזנעס" מצויין! "כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוךך בכל מעשיך ובכל משלח ידך"! הוצאת מהכיס אלף שקל – הקב"ה יוסיף עליך אלף פעמים ויברך אותך כאשר דבר.

מורי ורבותי!

יש מיישור שלא "ירוך" לקנות מגרש בצפון תל אביב ששוה מליון שקל שהוצע למכירה ב"מחיר מציאה" של מאה אלף... הרי לא יהיה אחד שלא ירוץ! רגע! רגע! "מה אתה רץ?" קוראת לו אשתו, "הרי מאה אלף הוא הון עצום עבורך"...

"הוי, פתיה שכמותך!" ישיב לה בעלה, "את המאה אלף אני מקבל בחזרה, על המקום, ועוד פי עשרה מזה, לא ארוץ?"!

ואם הקב"ה מבטיח לך שאם תתן צדקה, ולא ירע לבבך, "יברכך ה' אלוךך בכל מעשיך ובכל משלח ידך" – לא תרוץ לתת?

הרי אין "ביזנעס" טוב מזה!

אשה אחת הגיעה בוכיה לרבה של סלוצק ובקשה את עצתו: "אין לי ממה לחיות! אני מרויחה כמה פרוטות שאינן מספיקות לי לפרנסת ביתי".

הרב מסלוצק אמר לה: "בכל חודש תעשי חשבון מדויק כמה את מרויחה, ועשירית מזה תביאי אלי ואני אחלק כסף זה לעניים".

האשה הזדעקה: "רבי! הרי כל מה שאני מרויחה לא מספיק לי וכיצד, איפוא, אתה מייצץ לי לתת חלק מהרווח המזערי לאחרים?"

אמר לה הרב: "ומה איכפת לך לנסות? הרי כל רווחיך אינם אלא מספר פרוטות, ועשירית מהן אינו אלא "שמעק טאבאק" עלוב, שאינו מעלה ואינו מוריד. תנסי". האשה סברה וקבלה.

בסופו של החודש הראשון האשה הביאה לרב סכום זעום. בחודש שלאחריו – גדל הסכום, ובחודש שלאחריו – הוסיף וגדל. התברר כי הכנסותיה של האשה אכן גדלו מחודש לחודש, וכל זה בזכות הצדקה. התקיים בה מקרא שכתוב "יברכך ה' אלוךך בכל מעשיך ובכל משלח ידך".

(יחי ראובן)

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת נשא. ידוע, שפרשת נשא היא הפרשה הארוכה ביותר בתורה; כוללת בתוכה 176 פסוקים. כך מצאנו גם בספר תהילים, במזמור קי"ט – המזמור הארוך ביותר, הכולל בתוכו 176 פסוקים. כך גם בגמרא, מסכת בבא בתרא – המסכת הארוכה ביותר בש"ס הכוללת בתוכה 176 דפים.

בא החידושי הרי"ם ומוסיף, שגם המדרש בפרשת נשא, הוא המדרש הארוך ביותר, וגם הזהור הקדוש באדרא וזוטא, הוא הזהור הארוך ביותר שיש על התורה;

כותב החידושי הרי"ם – המדרש מאריך יותר מכל מקום, ובזהור הקדוש האידרא, ולמה? נראה לפי שבכל שנה הפרשה בחג שבועות שניתנה לנו התורה, ומתחדש בטוב השי"ת נתינת התורה על כל השנה, ובנק' שנקראת ראשית תלוי כל מה שאחר כך, והמדרש הוא שדורש וחוקר מהתורה, וזהור הקדוש מאיר אור התורה ואומר 'תא חזי', ובעת שהשי"ת מחדש ונותן בטובת עין, מתפשט שנוכל לידע ולדרוש ולחקור, גם האור מאיר ביותר, ומועיל לכל ימי חיינו במה שמאיר עינינו שעל ידי זה ידבק לבנו במצותיו, כמו שמתפללים בנוסח 'אהבת עולם' – "והאר עינינו בתורתך", ולא שחפצנו באור הזה ליהנות ממנו, רק כדי שתדבק לבנו במצותיך, כמו שכתוב {במדבר טו, לט} ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'... כן לטובה ילך הלב אחרי העינים כשמאיר להם אור התורה, ובשבועות יום הביכורים {במדבר כח, כו} הוא משער הנ' אחר ספירת ז' שבועות, ונקרא לאור יום {ע' בראשית א, ה}, שמאיר הביכורים כל מה שהוא ראשית, מהתורה שנקראת ראשית {בראשית א, א ברש"י}, ולישראל קודש כו' {ירמיה ב, ג}, ומזה יכול כל אחד מישראל ליקח הנקודה שהוא ראשית ויחדשה לעבודת השי"ת לבדו.

פרשת השבוע טומנת בחובה שני נושאים מרכזיים: הראשון שבהם תופס 89 פסוקים – קרבנות הנשיאים; החל מהקרבן של נשיא שבט יהודה – נחשון בן עמינדב. והנושא השני הוא נושא הנזיר.

היית רוצה לעסוק בנק' א' מענין הנזיר, וממנה ללמוד דרך בעבודת השם שלנו:

אומרת התורה: {במדבר ו, א} וידבר ה' אל משה לאמר: {ב} דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפלא לנדר נזר להזיר לה': {ג} מיין ושכר יזיר חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים

כותב הדעת שרגא {פרשת כי תשא} – אומרת התורה: (שמות ל, כג) "וקמנן בשם מחציתו חמשים ומאתים", ומפרש רש"י: "מחצית הבאתו תהא חמשים ומאתים, נמצא כולו חמש מאות, אם כן למה נאמר בו חצאין גזירת הכתוב היא להביאו לחצאין להרבות בו שתי הכרעות שאין שוקלן עין בעין".

התורה דרכה לקצר מאד מאד בכל מה דאפשר. דינים שלמים נלמדים מיתור של אותיות בתורה, כהררים התלויים בשערה (ראה חגיגה דף י' ע"א), ואילו כאן האריכה התורה וכתבה 'ומחציתו חמשים ומאתים', ונמצאו למדים מתוך זה שכולו צריך להיות חמש מאות, וגזרת הכתוב היא להביאו לחצאין להרבות בו שתי הכרעות.

ותמוה, התורה כ"כ מקצרת וחוסכת במילים ובאותיות, ואילו כאן בשביל הכרעה נוספת מוסיפה התורה מילה שלמה – "מחציתו".

ללמדנו כלל גדול בתורה, אין ברוחניות דבר קטן ודבר גדול. כל דבר חשוב לאין ערוך. כל תוספת שהיא וכל מעלה שזוכים בה, הן דברים חשובים מאוד, אף על פי שהיא דבר קטן.

בעולם הגשמי הדברים נמדדים ונערכים לפי גודלם: דבר גדול הוא חשוב, ודבר קטן אין לו חשיבות ומזלזלים בו. אף אחד אינו מעריך תוספת כלשהי כמו ההכרעה הנוספת בשעת השקילה.

אבל ברוחניות גם להכרעה מועטת זו יש חשיבות גדולה, לכן האריכה התורה ויצאה מגדרה בעניין הזה, ללמדנו שכל תוספת ואפילו תוספת מועטה בדבר רוחני היא חשובה לאין ערוך.

עכ"ד.

נמצאו למדים, עד כמה מעריכה התורה כל פרט שאדם משתדל ברוחניות; קיבלת על עצמך לברך ברכת המזון בכוונה – יצרת מהות אחרת לגמרי! קיבלת על עצמך להתפלל תפילת 18 בכוונה – רוממת את התפילה! קיבלת על עצמך לברך ברכת 'אשר יצר' בכוונה, מבלי לעשות ג'ויגנ בזמן הברכה [ישנם אנשים שעושים ג'ויגנ בזמן שמברכים 'אשר יצר'; יש להם 7 מטר מבית הכיסא עד הסלון – הוא מתחיל לברך ביציאה מבית הכיסא 'אשר יצר את האדם בחכמה...'] ומתחיל לצעוד – עד שהוא מגיע לסלון – "ומפליא לעשות!", ואז אשתו לא מבינה מה הוא רוצה ממנה ושואלת: "דוד, מה לעשות??" [☺☺] וכו'.

לאחר שהבנו את ערך הקבלה, נעמוד בקצרה על ג' האיסורים שנאסר בהם הנזיר – תספורת, יין וטומאת המת:

אומרים רבותינו, שג' הדברים הללו הם ג' כוחות שמשתמש בהם היצר הרע. השכל הוא הבלם של האדם, ולכן בשעה שאדם שותה יין בהגזמה הוא מאבד את ה'בלמים', ממילא הוא לא אחראי למעשיו. וראה לך מצינו אצל נח ואצל לוט. וכך גם אומרים לאשה שססתה "הרבה יין עושה וכו'".

הדבר הב' הוא השיעור; השיעור מושכים את היצר הרע על האדם, וראה לך מצינו אצל יוסף הצדיק שהיה מסלסל בשיעורו; אומר המדרש [תנחומא, וישב, אות ח] – כיון שראה יוסף את עצמו בכך, התחיל אוכל ושותה, מסלסל בשערו, ואומר ברוך המקום שהשכיחני בית אבי. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אביך מתאבל עליך בשן ואפר, ואתה אוכל ושותה ומסלסל בשעריך, הרי אדונתך מזדוגת לך ומצוה לך.

הפלא הגדול הוא האיסור להיטמא למתים – איזה יצר הרע יש בזה! התשובה היא, שפעמים היצר הרע משתמש ביום המיתה כמניע לאדם לעשות מעשים מטורפים – דוגמת עשו שאמר: "נאכל ונשתה כי מחר נמות!" – לנצל את הזמן לתאוות גשמיות; אותו הדבר חברות הפרסום, משתמשות ביום המיתה – תוכלו לראות את זה בפרסומת של 'אאודי' – "אאודי – כי חיים רק פעם אחת!"; אם תגיעו אחרי 120 שנה מול כיסא הכבוד וישאל אתכם הקב"ה: "נסעת באאודי?!" ותגידו שלא – תצטרכו לחזור בגלגול – 'אאודי – כי חיים רק פעם אחת' – "איך העזת לעזוב את העולם הזה מבלי לקחת אאודי?!" ☺

לכן באה התורה ומזהירה אותנו מפני ג' הדברים הללו, שבעצם מהווים את המניע ליצר הרע.

נשאלת השאלה – אז למה אדם כזה נקרא 'נזיר'?

אומר הכלי יקר – "... ואין הכוונה בנזירות זה שיהיה פרוש מן היין ל' יום ואח"כ יחזור להיות בסובאי יין כבראשונה דא"כ צדיק מה פעל, אלא הכוונה שירגיל את עצמו מעט מעט כי כל התחלות קשות ובל' יום הוי חזקה ששוב לא יהיה להוט אחריו כל כך..."

בא הספר מי זהב ומביא רעיון נפלא בשם הגאון מוילנא:

כותב הספר מי זהב – "כל ימי נדד נזרו וגו' קדש יהיה גדל פרע שער ראשו". במסכת תענית דף י"ז. – "אמר רב מתנה: סתם נזירות שלשים יום, מנלן? אמר קרא: 'היה' – בגימטריא תלתין הוי". עכ"ל.

אעפ"י שהלימוד הוא בדרך של גימטריא, נראה לי שגם הפשט מורה כן. והוא, על פי מש"כ הגר"א [יונה פ"ג, ג] – "לכך מפסיקין לתקוע ערב ראש השנה, דבשלשים יום כיון שדש נעשה טבע, כמ"ש אצל טיטוס. עכ"ל. כוונתו למה שאמר בגיטין דף נ"ו: – "בא יתוש ונכנס בחוטמו (של טיטוס) וניקר במוחו שבע שנים. יומא חד הוה קא חליף אבאבא דבי נפחא [יום א' עבר [טיטוס הרשע] ליד פתח חנותו של נפח שבע [היתוש] קל ארזפתא [את קול הקורנס של הנפח] ואישתיק [השתתק] היתוש הפסיק מלנקר בגלל קול הכאת הקורנס]. אמר (טיטוס) איכא תקנתא ישנה תקנה עבדרי! כל יומא מיתו נפחא ומחו קמיה [כל יום הביאו נפח אחר, והם הכו בקורנסיהם לפני טיטוס] וכו' עד תלתין יומין עבד הכי [עד שלושים יום עשה כן], אבל מכאן ואילן – כיון שדש דש [משהרגיל היתוש ולמד בקול הקורנס הכיר בו והמשיך לנקר במוחו של טיטוס]". עכ"ל. וכוונת הגר"א – שבשלשים יום של תקיעות היה היצר הרע מתרגל להתעוררות השופר, ושוב לא היתה התקיעה עושה עליו רושם.

דבר מהדברים, זולתי בעבודה הקדושה אשר נתקשרה בה, ועיניה אליה תמיד. ועל כן לרב קדשתו ומעלתו ופרשותו מאחיו תמנענו התורה מהטמא להם, וכענין הכהן הגדול, כי מהיותו מעלה מאד בעיניו, ונפרש מחברת האוהבים, ואין כל עסקיו ומחשבותיו זולתי בעבודת אלקיו יתברך תמנענו התורה גם כן מהטמא לאחד מכל קרוביו, וטעם הנאמר עליו בכתוב בהרחקת הטמא נאמר גם על הנזיר, זולתי שבכהן הזכיר שמן, מפני שהוא משוח בו, ובנזיר לא הזכיר שמן, שבכהן נאמר (ויקרא כא כב) כי נזר שמן משחת אלקיו עליו. ובנזיר נאמר כי נזר אלקיו על ראשו. ואולי תחשב להשיב עלי, כי הנזיר לזמן בהשלים זמנו ישוב לימי עלומו וירדף תאוותיו, ואם כן למה יהיה חמור יותר מכהן הדיוט? התשובה כי האדם אחר הזירו לשם פעם אחת תקוה יש בו לקדש עצמו ולהוסיף יום ביום בטובו, ומן השמים מסכימין על ידו, וכענין שאמרנו זכרונם לברכה (שבת קד, א) בא לטהר מסייעין אותו, ואחר שהזיר אפילו יום אחד יסתיע וישלים כל ימיו בטוהרה.

עוד יש לשאול – ולמה מביא הנזיר שנטמא למת גם קרבן חטאת, הרי הוא הביא גם אשם?!

כותב רבינו בחיי – ביום מלאת ימי נזרו. טעם הקרבן הזה בנזיר ביום מלאת ימי נזרו לא נתגלה, כי לא מצינו בכל התורה כלה קרבן כי אם על עון שקדם לשעבר, וזה שקדם וזכה לעשות מצוה והיה כל ימי נזירותו קדוש ופרוש מתאוות העולם ועתה ביום מלאת ימי נזרו תחייבו תורה להביא קרבן, הנה זה ענין נפלא ומחודש.

שאלה נוספת שצריכה ביאור:

לאחר שהוא מסיים את נזירותו ולאחר הבאת הקרבנות, אומרת התורה: {ו, כ} ואחר ישתה הנזיר יין.

נשאלת השאלה – מה פירוש "ואחר ישתה הנזיר יין" – הוא כבר לא נזיר? בראש ובראשונה צריך לדעת, שהתורה גילתה לנו כאן סוד גדול. אדם יכול שלא ללכת לספר ארבעה חודשים, ולא להיטמא למתים שלש שנים ולא לשותות יין ארבעים שנה – ובכל זאת הוא לא יהיה נזיר; נזיר הוא רק מי שמקבל על עצמו נזירות. הוא הולך לספר א' לארבעה חודשים כי ככה בא לו. הוא לא נטמא למתים, כי סבא שלו אמר לו שמי שמתקרב לאמבולנס – מכניסים אותו בפנים ☺. בנוסף, הוא גם לא שותה יין – הוא עושה קידוש על לחם.

נשאלת השאלה – אם ככה, למה רק אם הוא מקבל על עצמו נזירות הוא נחשב לנזיר?

דבר ראשון, מלמדים אותנו חז"ל – זו כוחה של קבלה! אדם יכול לעשות את כל הפעולות שעושה הנזיר – ללא קבלה – אין לכך שום משמעות. אבל ברגע שבנאדם אומר "אני מקבל על עצמי", כל הנושא מקבל משמעות אחרת – איפה מצינו את זה?

מספרת הגמרא {מסכת ב"מ פד, א} – ר' יוחנן הוה אזיל ויתיב אשערי טבילה היה רגיל ללכת ולשבת על ידי הכניסה לבית הטבילה [למקוה שבו היו נשים טובלות להיטתר לבעליהן] אמר: היה מסביר למה הוא יושב שם: "כי סלקן כשעולות בנות ישראל מטבילת מצוה, לפגעו בי ביציאתן ותישאר דמותי במחשבתן, כי היכי דלהוו בלי שני שפירי כוותי כדי שיהיו להן בנים יפים כמוני, גמירי אורייתא כוותי ולומדי תורה כמוני. אמרו ליה רבנן לרבי יוחנן: לא מסתפי מר מעינא בישא וכי הרב אינו מפחד מעין הרע? אומר להו ר' יוחנן: אנא מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא אני מזרעו של יוסף, שאין עין הרע שולטת בו. ומנין שאין עין רעה שולטת בזרעו של יוסף? דכתיב בברכת יעקב ליוסף: {בראשית מט-כב} בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, ואמר ר' אבהו: אל תקרי את הפסוק 'עלי עין' [כמו שהוא מנוקד עפ"י המסורת שבידינו], אלא דרוש את הפסוק כאילו כתוב בו 'עולי עין', וכך פירשו: וכך פירשו: בן פורת עלי עין – בן פורה אשר פירותיו [זרעו] מורמים למעלה מעין הרע, שהיא אינה יכולה לשלוט בהם. ר' יוסי בר חנינא אמר מהכא מכאן אנו למדים שאין שולטת עין הרע בזרעו של יוסף, מהבכרה שביקר יעקב את בני יוסף: {בראשית מח-טז} וידעו לרוב בקרב הארץ – שיתרבו בארץ כמו דגים. מהו הדמיון לדגים? מה דגים שבים מים מככים אותם ואין העין הרע שולטת בהן, אף זרעו של יוסף אין העין הרע שולטת בהן. יומא חד הוה קא סחי ר' יוחנן בירדנא יום אחד, היה ר' יוחנן שוחה בירדן, חזייה ראה אותו ריש לקיש שהיה אז ליסטים, ושוור לירדנא אבתריה וקפץ לירדן אחריו. אמר ליה ר' יוחנן בראותו את כוחו הגדול: חילך לאורייתא כמה כחך גדול! כח כזה, ראוי לסבול עול התורה! אמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן: שופרך לנשי היופי שלך שייך לנשים. א"ל ר' יוחנן: אי הדרת כן אם תחזור כך ותקבל עליך עול מצוות ייבנא לך אחותי אתן לך את אחותי דשפירא מינאי שיותר יפה ממני, לאישה...

בכל פעם שאני קורא את הגמרא הזאת, אני מתרגש מחדש; אם הייתי בא לאחותי ואומר לה: ייש לי שידוך שבילין! היא היתה שואלת מיד: "מאיפה הוא – מבריסק?" והייתי אומר לה: "בלי ממש... מתחיל ברי"ש: רמת עמידר" – ישר היא היתה אומרת לי: "קח אותו ותשים אותו אצלך בבית! אני לוקחת או בריסק או פוניבז" ☺ – "הוא יהיה בפוניבז!" – "כשהוא יהיה אז תתקשר!" ☺

ממשיכה הגמרא ואומרת – קביל עליה ריש לקיש קיבל על עצמו לשוב מדרכו הרעה וללמוד תורה. בעי למיהדר לאתויי מאניה רצה לחזור לשפת הירדן ליטול את בגדיו, ולא מצי הדר ולא היה יכל לחזור, שתש כוחו – רק נהיה חרדי, הלך לו כל הכושר הגופני ☺ אקרייה ואתנייה לימדו ר' יוחנן מקרא ומשנה ושיייה גברא רבא ועשאו לאדם גדול.

יוצא א"כ, כאשר אדם מקבל על עצמו קבלה מסוימת – עצם הקבלה פועלת, ואפילו הקבלה הקטנה ביותר!

מה מונח כאן?

בא הספר דעת שרגא ואומר רעיון יפה;

למדנו שבמשך שלשים יום מתרגלים. ונראה שיש קשר בין העובדה שהגימטריא של האות למ"ד היא "שלשים" לבין העובדה ש"למוד" פירושו "מורגל" (כמו 'מצות אנשים מלומדה'), 'למוד בניסים' (ועוד) כי חזרה של שלשים פעמים יוצרת הרגל. וכן הנזיר, בשלשים יום אלה בהם הוא מתנהג בקדושה הוא מתרגל וקונה בנפשו את הקדושה. וזו הכוונה 'קדוש יהיה' – שיצור ויהווה את קדושתו בשלשים היום הללו, ולכן הגימטריא של שלשים יום נרמזה דוקא בתיבת 'יהיה'.

עכ"ד.

אומרת הגמרא – ואחר ישתה הנזיר יין. למה קראו "הנזיר", והוא כבר השליך 'אדרתו' מעליו, הסיי המצנפת והזרים העטרה? ונראה שבא לרמז לו, שמעתה יזכור תמיד בשעת שתיית יין, שהיה נזיר... וישתה, אבל לא... יסאוב, ולא יהיה זקוק לקבל עליו נזירות שנית.

בא הרמב"ן ומסביר מדוע מביא הנזיר קרבן חטאת; **כותב הרמב"ן** – "וטעם החטאת שמביא הנזיר ביום מלאת נזרו, לא נתפרש, וע"ד הפשט כי האיש הזה חוטא נפשו במלאכת הנזירות, כי עד עתה נזיר מקדושתו ועבודת השם וראוי היה לו שיזיר לעולם ויעמוד כל ימיו נזיר וקדוש, כענין שאמר [הנביא עמוס] "ואקים מבניכם לבניאים ומבחוריהם לנזירים" השווה אותו הכ' לבניא, וכדכתיב "כל ימי נזרו קדוש הוא לה'", והנה הוא צריך כפרה בשבוב להיטמא בתאות העולם".

התרוממת לכוז דרגה רוחנית עד כדי נביאות ועכשיו אתה חוזר בחזרה להיטמא? על זה אתה צריך קרבן!

אם אלה הדברים, בואו נעבור לרעיון נוסף:

אומרת הגמרא {מסכת שבת קטו, ב. קטז, א} – ת"ר {במדבר י"ה} ויהי בנסוע הארון ויאמר משה פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ולמטה – בתחילתה ובסופה נז"ן הפוכות, כדי להבדילה מן הכתובים הסמוכים, לומר שאין זה מקומה שפרשה זו אינה מופיעה במקומה הנכון לפי סדר המאורעות. שכן הפסוקים הקודמים לפרשה זו עוסקים במסעות, ואילו פרשה זו עוסקת בענין חניית השבטים לדגליהם, המובא קודם {במדבר פרק ב'}. רבי אומר: לא מן השם הוא אז זה אינו זה הטעם לסימניות הכתובות בתורה, שכן פרשה זו מופיעה במקומה הראוי, שהרי לפני כן התורה מאמרת את המסע הראשון שנסעו עפ"י דגליהם {שם י, יא-יב}: ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה [נסתלק] הענן מעל משכן העדת: ויסעו בני ישראל למסעיהם ממדבר סיני... אלא הטעם לסימניות הוא מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו שלפרשה זו יש חשיבות של ספר בפני עצמו. כמאן אולא כדעת מי מתאים הא (מאמר זה) דא"ר שמואל בר נחמן א"ר יונתן: כתוב {משלי ט-א} חכמות [החכמה, התורה] בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה אלו שבעה ספרי תורה. כמאן כדעת מי נאמר דברים אלו? כדעת רבי הסובר שפרשת "ויהי בנסע הארץ..." כתובה במקומה אלא שהוא נחשב ספר בפני עצמו. לפי דבריו יוצא שבראשית, שמות, ויקרא ודברים הם ארבעה ספרים, וספר במדבר חלוק לשלשה ספרים נוספים – מתחילתו ועד "ויהי בנסע הארץ...", פרשת "ויהי בנסע" עצמה, ואחרי "ויהי בנסע" עד סופו. נמצא שיש שבעה ספרים בתורה. שואלת הגמרא: מאן תנא דפליג עליה דרבי – ומיהו התנא קמא של אותה ברייתא, החולק על רבי? משיבה הגמרא: רשב"ג הוא. דתניא: רשב"ג אומר: לעתיד לבוא, כשיתבטל יצר הרע ויתבטלו כל החטאים והעוונות, עתידה פרשה זו, של "ויהי בנסע" שתיעקר מכאן וכתוב במקומה בתחילת ספר במדבר. ולמה כתבה כאן? כדי להפסיק על ידה בין פורענות ראשונה הכתובה בתורה לפני פרשה זו לפורענות שנייה הכתובה לאחריה. הפורענות השנייה מאי היא? מיד לאחר פרשת "ויהי בנסע" כתוב {במדבר יא-א} ויהי העם כמתאוננים שמחמת קשיי המסע התחילו העם להתאונן, וכתוצאה שלח ה' אש בקצה העם, שהרגה בהם. הפורענות הראשונה היא המסופרת לפני פרשת "ויהי בנסע", שכתוב {במדבר י"ג} ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים... ועל פסוק זה אומר רבי חמא בר' חנינא: שסרו מאחרי ה' שכבר בתוך שלשה ימים למסעם התאוו האספסוף לאכל הבשר ולמרוד בה'. כדי שלא לכתוב שני מעשי חטא הראויים לפורענות בזה אחר זה, הפסיקה התורה ביניהם בפרשה זו. והיכן מקומה האמיתי של פרשת "ויהי בנסע"? אומר רב אשי: בדגלים – בפרשת דגלים, בספר במדבר פרק ב'.

בא תוספות ומסביר איזו פורענות טמונה בפס' "ויסעו מהר ה'":

אומר תוספות – "ויסעו" שנסעו מהר סיני דרך שלשת ימים כתינוק היוצא מבית הספר שבורר לו והולך לו כך היו בורחים מהר סיני דרך שלשת ימים לפי שלמדו הרבה תורה בסיני...

היו בהר סיני שנה פחות עשרה ימים; הגיעו ב"ר"ח סיון, שנאמר {שמות יט, א} ביום הזה באו מדבר סיני, ובפרשת שבוע הבא נקרא {במדבר י, יא} ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן מעל משכן העדת – ואז ברחו מהמקום! לכאורה, א"א לרוץ יותר מהר מהענן – אם ככה, מה פירוש "ויסעו מהר ה'"? תאמר "וילכו אחרי הענן"!

התשובה לכך היא, שהקב"ה גילה לנו את הדבר: כתוב "ויסעו מהר ה'" ולא "ויסעו משה את ישראל מהר ה'" – כמו שנאמר בים סוף {שמות טו, כב} ויסע משה את ישראל מים סוף – ופירש"י: "ויסע משה. הסייע בעל כרחם..."

אם ככה, למה הם כ"כ מיהרו ללכת? – מעמד הר סיני! כל מי שהיה במעמד הזה, אומרים חז"ל, לא שלטה בו רימה לאחר מותו;

מספרת הגמרא {מסכת בב"ע, ב. עג, ב – עד, א} – ואמר רבה בר בר חנה: זימנא חזא הוה קא אזלינן במדברא פעם אחת היינו מהלכים במדבר ואיתלוי בהדן ההוא טייעא והתלווה עמנו סוחר ישמעאלי אחד דהוה שקיל עפרא ומורח ליה שהיה לוקח עפר ומריח אותו. ואמר הא אורחא לדוכתא פלן דרך זו, שממנה נלקח העפר הזה. היא הדרך למקום פלוני. והא אורחא לדוכתא פלן ודרך זו, היא הדרך למקום פלוני. אמרין ליה: כמה מרחקין ממיא כמה רחוקים אנו ממים? ואמר לן הבו לי

עפרא תנו לי עפר. יהיבנן ליה. הוא הריח את העפר ואמר לן תמיני פרסי בעוד שבונה פרסאות. לאחר זמן מה תנינן ויהיבנן ליה חזרנו ונתנו לו מעט עפר. בפעם הזאת הוא אמר לן דמרחקין תלתא פרסי שאנו רחוקים ג' פרסאות. אפכית ליה הפכתי לו את העפר הזה בעפר הזה כדי לנסותו אם יהיה בקי להבחין ביניהם ולא יכולית ליה ולא יכולתי לו, שלא הצלחתי לבלבל אותו. אמר לי תא אחוי לך מתי מדבר בוא ואראה לך את אלו שמות במדבר באותם ארבעים שנה, שנתעכבו שם ישראל בימי משה רבינו אזלי חזיתניהו הלכתי וראיתי אותם ודמו כמאן דמיבסמי ונראו כאילו היו שיוכרים מיין וגו' אפרקיד שכבו על הגב והוה זקיפא ברכיה דחד מינייהו אחד המתים היה בצורת ישיבה, עם רגל מקופלת כלפי מעלה ועייל טייעא תותי ברכיה הגובה של אותו מת, היה כ"כ גבוה, עד שהישמעאלי עבר מתחת ברכיו כי רכיב גמלא כשהוא רכוב על גמל וזקיפא רומחיה והרים את ידו כשהוא מחזיק רומח ולא נגע ביה ואפילו לא הגיע לכיפוף של הברך שלו.

נשאלת השאלה – איך יכול להיות שלאחר 1500 שנה הם עדיין נשארו שלמים? **אומרים חז"ל {פרקי דרבי אליעזר פמ"א} – רבי פנחס אומר: כל אותו הדור ששמעו קולו של הקב"ה בהר סיני, זכו להיות כמלאכי השרת, לא ראו טיפת קרי בימייהם, ולא משל בהם כל מיני כנים, ובמותם לא שלטה בהם רימה ותולעה, אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא. ועליהם הכתוב אומר {שם קמ"ד, טו} אשרי העם שככה לו.**

ומה עשה הקב"ה כדי שנוכל לראות אותו במעמד הר סיני? בא הספר אור גדליה {פרשת יתרו}, ואומר רעיון נפלא:

אומרת הגמרא {מסכת חגיגה טז, א} – ששה דברים נאמרו בבני אדם: בשלשה כמלאכי השרת ובשלשה כבהמה. שלשה כמלאכי השרת: יש להם דעת כמלאכי השרת ומהלכין בקומה זקופה כמלאכי השרת ומספרים בלשון הקדש כמלאכי השרת. שלשה כבהמה: אוכלין ושותין כבהמה ופרין ורבין כבהמה ומוציאין רעי כבהמה.

אומר הספר אור גדליה, הקב"ה עמד להתגלות לעם ישראל במעמד הר סיני.

נשאלת השאלה – איך אפשר לראות את הקב"ה, הרי נאמר {שמות לג, כ} כי לא יראני האדם וחי?!

אמר הקב"ה לעם ישראל: "כדי שתוכלו לראות אותי, אתם חייבים להיות כמלאכים".

בשלשה דברים אנחנו כבר כמלאכים, אבל יש לנו גם שלושה דברים כבהמות, מה עושים? צריך הקב"ה לנתק אותנו מאותם שלשה דברים שאנחנו כבהמות, ורק אז נוכל לראות את הקב"ה!

מה עשה הקב"ה?

נתן לנו לאכל לפני מעמד הר סיני מן.

נשאלת השאלה – מה זה מן?

אומרת הגמרא {מסכת יומא עה, ב} – תנו רבנן: {תהילים עח-כה} לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו... זה לא מזון רגיל, אלא מזון רוחני!

אומרים רבותינו בגמרא {מסכת תענית ט, א} – ר' יוסי בר' יהודה אומר: שלשה פורנסים טובים עמדו לישראל אלו הן משה ואהרן ומרים וג' מתנות טובות ניתנו על ידם ואלו הן באר וענן ומן. באר בזכות מרים עמוד ענן בזכות אהרן מן בזכות משה...

נשאלת השאלה – למה המן בא בזכותו של משה?

כי משה היה איש אלוקים, כפי שאומרים חז"ל – מחציו ומעלה אלוקים, ומחציו ומטה איש; משה רבינו היה בשמים מאה ועשרים יום, לחם לא אכל ומים לא שתה. לכן רק הוא יכל לתת לנו מן, כי מן זהו אוכל של מלאכים!

אמרנו: "מוציאים רעי כבהמה". מי שאוכל מן, לא מוציא רעי, שהרי אמרו ישראל {במדבר כא, ה} ונפשנו קצה בלחם הקלקל.

אומר רש"י – בלחם הקלקל. לפי שהמן נבלע באיברים קראוהו קלקל. אמרו עתיד המן הזה שיתפח במעינו, כלום יש לילד אשה שמכניס ואינו מוציא – "אין דבר כזה שבן-אדם אוכל ולא מוציא רעי!"

נישאר "פרים ורבים כבהמות"; אמר הקב"ה: "שלשה ימים לפני מעמד הר סיני {שמות יט, טו} אל תגשו אל אשה. אם לא נישא אל אשה, אז גם לא פרים ורבים כבהמה!"

אם ככה, בשישה דברים היינו דומים למלאכי השרת. לכן יכולנו לעמוד במעמד הר סיני, ולראות את הקב"ה יורד על ההר, כי היינו בבחינה של "שישה כמלאכי השרת".

עד כאן דברי האור גדליה, בביאורו לפרשת יתרו.

אם ככה, השאלה שנשאלת היא – איך יכול להיות שהם ברחו ככה מבלי שיהיה להם צער בדבר? האם זה בית חולים או בית כלא שהם עוזבים את המקום בשמחה?!

ומה הפורענות הבאה? {במדבר יא, א} ויהי העם כמתאוננים וגו' – לכן כדי להפריד בין הדברים, נכתב {י, לה} ויהי בנסע הארץ וגו'.

נשאלת השאלה – ולמה נכנס כאן הארון ולא לדוגמא מצות שילוח הקן? מלמדים אותנו רבותינו, אדם שמתעלה ברוחניות או בגשמיות ולא משמר את ההתעלות, מיד תגיע ההתדרדרות;

אדם שעושה דיאטה, יכול לרדת בשלשה חדשים 20 קילו. החכמה היא לא לרדת במשקל, אלא לשמור על המשקל ולא לעלות פעם נוספת; יש לי חבר שעשה חשבון, נמצא שהוא עלה בכל חייו בערך אלף קילו! – איך? עלה 20 – הוריד 15, עלה 25 – הוריד 17, עלה 30 – הוריד 5 וכו' – הוא לא ידע לשמר את המצב; אכל בהתחלה רק מלפפונים, אחרי חודשיים הוא התחיל לעלות מדרגה – מלפפונים

עם קצפת ☺

להבדיל, זה מה שאומר לנו דוד המלך: {תהילים ג, כד} "מי יעלה בהר ה'" – יש הרבה אנשים שעולים – זו לא חכמה; מגיעים הימים הנוראים, כולנו בפסגות – אבל החכמה היא – "ומי יקום במקום קדשו" – נראה אותך נשאר שם! מי שמביא את הרעיון הזה, זה הרמב"ן בספרו האמונה והבטחון; **אומר הרמב"ן {פרק י"ט}** – וקרוב לענין זה מה שאמר הכתוב {שה"ש ב} אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, ואם לא היה כח באדם לעורר הדברים לא היה משיבם שלא לעשות. ופי' "עד שתחפץ" – עד שתצא מן הכח אל הפועל, כלומר לא תעירו עצמכם, שכן מצינו לשון עוררות בדוד אע"פ שהוא מבנין הפעיל, כמו {תהילים לה} העירה והקיצה למשפטי. לא התעוררות האהבה עד שיהיה שם הדבר הראוי שיהיה התעוררות בזה על ידו. פירוש הדבר, שכאשר באה לאדם התעוררות מלמעלה צריך לעשות לה כלי ע"י מצוה או לימוד תורה כדי שיהיה קיום להתעוררות ולא תתפוגג ח"ו באפס תועלת. בואו נראה עד כמה הדברים נפלאים:

אומרת התורה בפרשת שובע הבא: {במדבר ח, א} וידבר ה' אל משה לאמר: {ב} דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרת אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות.

אומר רש"י – בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשנראה אהרן חנכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמם בחנכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייר, שלך גדולה משלם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות.

בא השם משמואל – בליקוטים בסוף חומש דברים, ומביא דרשה שהחסיד בפרשת בהעלותך;

אומר השם משמואל – והרמב"ן הקשה למה לא נחמו בקטורת וכל הקרבנות וכו'. ועוד יש לדקדק למה באמת לא עלה על דעתו להקריב דבר מה לחנוכה כמו שאר הנשיאים, ובתחילה מה כסבור ולבסוף מה כסבור. ועוד גם אח"כ כשנראה לו מעשה הנשיאים וחלשה דעתו, למה לא הקריב אז, שהרי לא מצינו שהיה זמן קבוע שתמשך החנוכה עד זמן ההוא ולא יותר:

ונראה דהנה יש להתבונן בעיקר ענין החנוכה מה היא, ומצינו חנוכה גם בבנין הבית הראשון והשני והבנין שלעתיד בב"א, ולמה לא יספיקו גם אז התמידין כסדרן ומה נשתנה על ההתחלה מכל העתים להצריך תוספת קרבנות:

ונראה עפ"י דברי הרמב"ן ז"ל בשיה"ש בפסוק "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ" שאם באה בלב האדם אהבת הש"י ימחר לעשות מצוות ולהניח האהבה בחפץ של מצוה. ובטעמו של דבר נראה לומר דכל עוד שאין האהבה מונחת בחפץ של מצוה יש לחוש שלא ישתרבו ממנה חלילה אהבות חיצוניות ויפול בנופלים חלילה, והדברים עתיקים. וזה עצמו שכתב הרמב"ן בספר האמונה והבטחון שקרא על זה לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא, וד"ל. וזהו ששיער בחכמתו יתברך תרי"ג המצוות שיהיו כלים לאהבה הבערת בלב עמו ישראל אליו יתברך, הקטן לפי קטנו והגדול לפי גדלו בתוספת זהירות באותה מצוה עצמה. והנה ידוע שאין האהבה בכל העתים שווה, וע"כ גם המצוות והקרבנות אינם שווים בכל העתים, ויש מצוות שהזמן גרמא, ושיער בחכמתו יתברך שלאהבה התמידית מספיקין להיות כלים המצוות התמידיות וקרן התמיד, וביום השבת נתגלה ונתוספה האהבה נצרך עוד למוסף שבת, וכן ב"ר"ח וכן במועדות, נצרכו קרבנות המוספין, שיהיו כלים לעומת תוספת האהבה שבזמנים האלו.

אך הנה ידוע שבטבע האדם בעת ההתחלה האהבה יותר גדולה מאשר לאחר זמן שנתרגל בה, ובהקמת המשכן מפורש {ויקרא ט, כד} וירא העם ויראו ויפלו על פניהם, ע"כ באו הנשיאים בעצה אחת להוסיף אז בקרבנות ולעשות חנוכה למען יהיו כלים יותר גדולים להכיל בהם את האהבה הרבה – רשפי אש שלהבתיה הבערת בלב כל ישראל, וזה עצמו ענין החנוכה בבית המקדש. וי"ל שלכן לא קצבה אותה התורה בתחילה עד שבאמת נסתפק משה אם לקבל עד שנאמר לו מפי המקום לקבל, משום שבזה לא שייך גדר וגבול, שהרי הכל תלוי בכמות ואיכות האהבה, וע"כ לא השווה חנוכת המשכן לחנוכת הבית, מה גם שבבנין העתיד תהיה החנוכה באופן אחר לגמרי, והכל מטעם זה.

אך אהרן בענותנותו היתרה לא הרגיש בעצמו באותו יום תוספת אהבה לעומת שאר הימים, ע"כ לא הקריב לחנוכה מאומה ובעבור זה חלשה דעתו. אבל באמת הטעם שלא הרגיש באותו יום תוספת אהבה לא מחמת גרעון נפשו חלילה, אדרבה זה היה מצד מעלתו שגם בכל יום ויום היתה עבודתו בתוספת מעלה לעומת היום שעבר כמו שהתחיל מחדש, ובכל יום ויום היתה אצלו כחדשה והיתה עבודתו חביבה עליו כל שעה כשעה ראשונה, וע"כ המצוות התמידיות שלו היו מספיקין להיות כלים גם להתחלה, שהרי לעולם כל יום ויום היה אצלו כהתחלה, ובאמת זוהי מעלת כהן גדול שאמר ז"ל {מ"ק י"ד} שבכל יום ויום אצלו כרגל, וע"כ תמצא שכהן גדול מקריב חביתין בכל יום ויום כמו הדיוט ביום חינוכו.

נסביר את הדברים:

כהן שמתחיל את עבודתו, מביא מנחת חביתין. לעומתו כהן גדול, מביא בכל יום מנחת חביתין – ולמה הוא מביא מנחת חביתין בכל יום? כי כל יום אצלו זה חג

כאילו היום התחיל לעבוד! – אה, אתמול גם עבדת? – "אתמול זה היה משהו אחר". זאת אומרת, כל יום זה יום חדש בעיני הכהן גדול – שבכל יום מתווספת אצלו אהבה יתירה בעבודת הבורא!

אומר השפת אמת {בהעלותך שנת תרל"ה} – ויעש כן אהרן {במדבר ח, ג}. שלא שינה. יש לפרש כי עשה מעשה המצוה כל ימי חייו בכוונה ורצון אחד. כי דרך כל אדם, שבהתחלה מתעורר לטוב אחר כך נשכח ממנו. וצריך לחפש התעוררות באופן אחר תמיד. והאמת כי ההתפעלות הראשון הוא המובחר לזאת נאמר על אהרן שלא שינה וממילא בא לו תמיד השגות חדשות כמו שכתוב {שמות טו, כו; דברים כח, א} אם שמוע בישן תשמע {שם} בחדש.

כולם זוכרים כמה התרגשות היתה לנו בפעם הראשונה שהנחנו תפילין. כמה זמן היה לוקח לנו ליישר את התפילין של ראש; היום זה קלי קלות, שהתפילין מגיעים עם מראה בתוכם ☺; פעם היתה התרגשות גדולה – כגודל המאמץ כך גדול ההתרגשות! היום אין שום מאמץ, הכל הולך בקלות! אולי אחרי שבוע של פסח שלא הנחת תפילין, יש באמת התרגשות; היום הראש שלנו עובד כ"כ מהר – אם תשבו עם הפנים לקהל ביום שבת, תראו דבר מאד יפה: ישנם אנשים ששוכחים שיום שבת היום, אז בפסוקי דזמרה הם מגיעים לפותח את ידך וממשמים במקום התפילין – אז הם שמים לב שזה יום שבת והם בלי תפילין, אז לא נעים להם הם מתחילים לגרד בראש; תמיד יהיו איזה כמה מתפללים כאלה – הם מסתכלים אחד על השני במבט של: "אה, גם אתה דפוק?" ☺☺☺

אומר לנו **השפת אמת** – "לזאת נאמר על אהרן שלא שינה וממילא בא לו תמיד השגות חדשות" – תמיד היה עובד כאילו היום זאת היתה הפעם הראשונה – באותה התרגשות והתלהבות!

כלפי מה הדברים אמורים?

הניסיון האחרון של אברהם אבינו – "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המריה והעלהו שם לעלה"

האם אפשר לדמיין דבר כזה, שאבא הולך לשחוט את הבן היחיד שלו?! – אתה מסתכל עליו בלילה קורא קריאת שמע שעל המיטה ואומר לעצמך בלב: "בעוד שלשה ימים הוא ז"ל..." – אתה עומד בניסיון הזה לבד – אתה לא מתייעץ עם אשתך שתגיד לך "אברהם, תהיה חזק! אנחנו נעמוד בניסיון!" – אתה לבד!!! **הלב שמחה** מגור יוצא בהתפעלות ושואל, "וישכם אברהם בבקר" – איך הוא הצליח לישון באותו הלילה???

הוא מעמיד על החמור עצים... לוקח סכין גדולה... גפוררים... לוקח את יצחק ויוצאים לדרך; תחשבו מה עובר לאברהם אבינו בראש בזמן הזה – יש לכם בן חמודי עם תלתלים, וכעת אתם לוקחים אותו להישחט בציורי הקב"ה! ☺

מגיעים למקום העקידה, אומר אברהם ליצחק: "יצחק – אל תעשה כלום, שב פה ואל תגיע בכלום שלא תיפול ותקבל מכה!"; אברהם מסיים לבנות את המזבח ומשכיב את יצחק עליו; אומר לו יצחק: "קשור חזק אבא שלא אזוז!" – בגיל 137 הוא קושר אותו חזק, בודק את הסכין שאין בה שום פגימה, מטה את ראשו של יצחק אחורנית ובה לשחוט אותו – "ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני: ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה";

נשאלת השאלה – בשביל מה היה צריך המלאך לומר לו "ואל תעש לו מאומה", הרי הוא אמר לו כבר "אל תשלח ידך אל הנער"?

אומר רש"י – **אל תשלח**, אמר לו אם כן לחנם באתי לכאן, אעשה בו חבלה ואוציא ממנו מעט דם, אמר לו אל תעש לו מאומה, אל תעש בו מום.

אמר אברהם למלאך: "תן לי לעשות בו לפחות שריטה קטנה – בלי תפריס!" ☺ הוא אמר לך שלא צריך, בשביל מה אתה רוצה לעשות לו שריטה??? **"אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ"** {שיה"ש ב} – אמר אברהם אבינו: "אם אני הולך הביתה מבלי לעשות לו אפילו שריטה, לא יישאר מהעקידה שום זכר! אני חייב לעשות לו סימן, ולו הקטן ביותר!" – כזאת אהבה לקב"ה! אמר לו הקב"ה: "אתה רוצה סימן?" – מיד – {כב, יג} "וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו" – "קח את האיל ותשחט אותו, ככה יהיה זכר למעשה העקידה לדורות!"

הנשיאים התעוררו לאהבת השם? מיד הביאו קרבנות!!! נזיר הרואה סוטה בקלקולה זיזר עצמו מן היין; מה הוא עושה?! את כל האהבה שלו לבוורא, הוא מקעקע בנזירות – מיד מקבל קבלה! לאחר חג השבועות, לאחר שהיינו ערים כל הלילה ועסקנו בתורה, יש סכנה של "ויסעו מהר ה'"; יש חשש שמרוב לימוד התורה, תגיע הנפילה ח"ו.

אז מה עושים?

אומר הקב"ה – להפריד בין פורענות לפורענות – לקחת את ה"ויהי בנסוע הארון" – כל אחד ייקח איתו את 'הארון' ביד; הוא לא עוזב את התורה, להיפך, הוא יתחבר אליה יותר חזק! – שלא יעזוב את חג השבועות ללא קבלה; א' לוקח עוד הלכה... השני לוקח עוד משנה וכו' – בעזרת קבלה א', אתה נישאר מחובר לקב"ה! {ברוך שאמר}

בדרך הדרוש

בעלייתו לדוכן כדאמר העומדים אחורי הכהנים אינם ככלל ברכה (סוטה לח:), דמראין בעצמן שאינן רוצים להיות מן המבורכין, ודוקא דלא אינן, הא אינן כמו עמי שבשדות הן ככלל ברכה עיין שיליה רה"ש ומס' סוטה (סוטה לח:), א"כ נראה דזר העולה לדוכן מראה בעצמו שאינו ככלל המבורכין וחסר ברכת כהנים, אבל כיון

כה תברכו (ו, כג)
בגמ' שבת פרק כל כתיבי ק"ח א"ר יוסי מעולם לא עברתי על דברי חבירי וידע אני שאין אני כהן ואילו אמרו עלה לדוכן הייתי עולה. פירוש, שהיה עולה ולא היה מברך, שלא היה עובר על איסור עשה דכה תברכו דאמר בפ' האשה שנתארמלה {כתובות פד:}, רק שהיה חשש